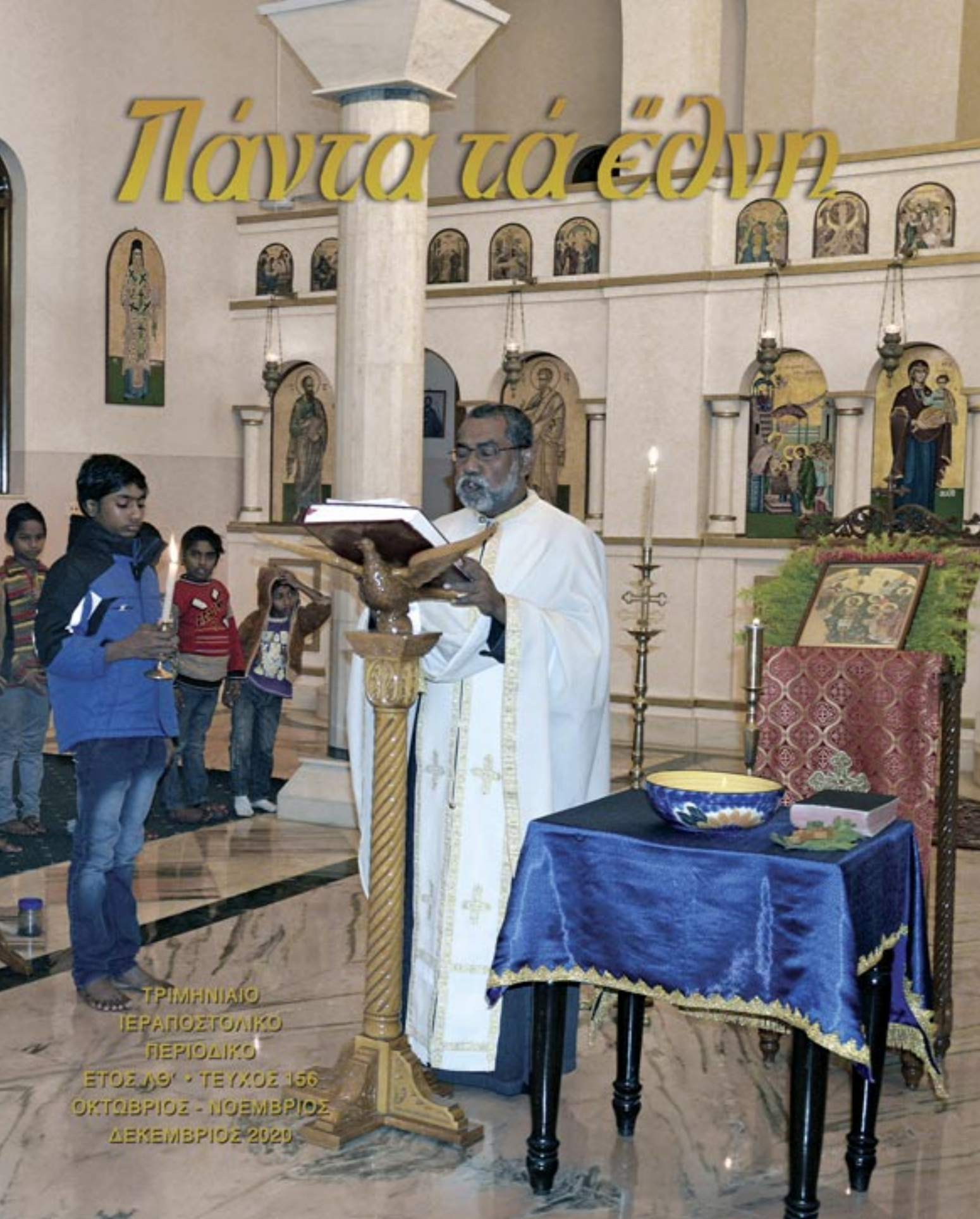

Πάντα τὰ ἔθνη

ΤΡΙΜΗΝΙΑΙΟ
ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΙΚΟ
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ
ΕΤΟΣ ΛΘ' • ΤΕΥΧΟΣ 156
ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ - ΝΟΕΜΒΡΙΟΣ
ΔΕΚΕΜΒΡΙΟΣ 2020

Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Καμερούν παροικοῦσα Ἐκλογάς...

Ἀπό τίς ἐσχατιές τῆς Ἀφρικανικῆς Ἠπείρου δοξάζουμε μεθ' ὑμῶν τόν Φιλάνθρωπο καί Πανοικτίρμονα Κύριό μας Ἰησοῦ Χριστό, πού παρ' ὅλες τίς δυσκολίες αὐτῆς τῆς χρονιάς μᾶς εὐλόγησε νά βρεθοῦμε στά πρόθυρα τῆς ἐορτῆς τῶν Χριστουγέννων καί νά ἐορτάσουμε μετὰ τῶν ἀδελφῶν μας τήν Ἀνατολή τῶν ἀνατολῶν, τήν Ἐνσάρκωση τοῦ Θεοῦ Λόγου, τήν ἔνδυση τῆς ἀνθρωπότητος ὄλων μας, τήν ἔναρξη τῆς ἐποχῆς τῆς Θεανθρωπότητος... καί τήν ἐπισκύνωση τοῦ Ἁγίου Πνεύματος στή ζωή καί τήν ὀστράκινη μορφή τῆς ὑπάρξεώς μας.

Ἡ ἐνσκήψασα πανδημία, ἄν μή τί ἄλλο, ἀπεκάλυψε τήν εὐθραυστότητα τοῦ ἀνθρωπίνου κελύφους καί τήν ἀξία τῆς συλλογικότητος, διεπομένης ἀπό τήν Εὐαγγελική καί Ἐκκλησιαστική συνυπευθυνότητα καί τό ὑγιές ἐνδιαφέρον γιά τόν γνωστό καί ἄγνωστο πλησίον...

Τά Χριστούγεννα στήν Ἀφρική ἔχουν μιά λιτότητα καί μιά ἀπλότητα, ὅπως ὅλες οἱ ἐκφράσεις τῆς ζωῆς, τά πάντα κινούνται σέ μιά καθημερινότητα χωρίς τίς καταναλωτικές συνήθειες καί σπατάλες πού προσπαθοῦν νά δημιουργήσουν ἕναν ἐφήμερο οἰκιακό παράδεισο ἀφθονίας πού ἀναδίδει τήν ψευδαίσθηση τῆς ἀέναου μακαριότητος στούς ἐνοικοῦντας...

Μιά καθημερινότητα, ὅπως ἐκείνη τῆς ἀσήμαντης Βηθλεέμ, πού πορεύεται ἀνάμεσα στίς ἀρχιτεκτονημένες καί «οὐρανοξέουσες» μεγαλουπόλεις, κομίζοντας τόν ἔνσαρκο οὐρανό τῆς αἰωνιότητος... ἔτσι ἀπλά σάν τό φῶς «τό φωτίζον καί ἀγιάζον πάντα ἄνθρωπον ἐρχόμενον εἰς τόν κόσμον»...

Ἀπό αὐτή τήν θέαση τῶν πτωχῶν, τῶν ταπεινῶν καί παραθεωρημένων ἐνώνου-με τήν προσευχή, τήν ἀγωνία, τήν ἐλπίδα

καί τήν προσδοκία τῆς ἀπολυτρώσεως «αὐτοῦ τοῦ μικροῦ... τοῦ μέγα κόσμου».

Τόν ἐν Χριστῷ, ἐρχομένῳ περιβληθῆναι καί τήν ἡμετέραν πτωχεῖαν, ἀσπασμόν εἰς πάντας ὑμᾶς ἀδελφοί καί φίλοι.

Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Καμερούν παροικοῦσα Ἐκλογάς.

† Ὁ Καμερούν Γρηγόριος

Ἡ ἵδρυση χριστιανικῶν
Ἐκκλησιῶν σέ ποικίλα
πολιτισμικά περιβάλλοντα.
Τρόποι μετάδοσης
τοῦ μηνύματος
τοῦ Εὐαγγελίου
στήν Ὁρθόδοξη
θεολογική παράδοση
καί τό ἔργο
τοῦ Ἀρχιεπισκόπου
Ἀλβανίας Ἀναστασίου¹

ΜΕΡΟΣ Α΄

Εἰσαγωγή

Ὁ Κύριος μετά τήν Ἀνάστασή Του παρέδωσε μία σαφή ἐντολή στούς μαθητές Του: «Πορευθέντες οὖν μαθητεύσατε πάντα τά ἔθνη»² καί οἱ Ἀπόστολοι οἱ ἴδιοι καί διαμέσου τῶν αἰώνων οἱ μαθητές τους μετέφεραν τό μήνυμα στήν οἰκουμένη, ὅτι μέ τήν Ἀνάσταση τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ «ἔσχατος ἐχθρός καταργεῖται ὁ θάνατος»³. Γιά λόγους, ὅμως, ἱστορικούς ἢ ὀρθόδοξη χριστιανική μαρτυρία στά ἔθνη δέ συνεχίστηκε.

Στόν ἑλλαδικό χώρο τό ἐνδιαφέρον γιά τό

κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου στήν οἰκουμένη ἀναζωπυρώθηκε στά τέλη τῆς δεκαετίας τοῦ 1950 καί σταδιακά αὐξήθηκε τά ἐπόμενα χρόνια μέχρι καί τίς μέρες μας στίς ὑπόλοιπες Ὁρθόδοξες Ἐκκλησίες. Αὐτό εἶχε ὡς ἀποτέλεσμα τήν ἵδρυση νέων τοπικῶν ἐκκλησιῶν στίς χώρες τῆς Ἀσίας, τῆς Ἀφρικής, τῆς Λατινικῆς Ἀμερικής καί τῆς Ὠκεανίας.

Σέ ὅλη αὐτή τή μακρά ἀποστολική πορεία τῆς Ἐκκλησίας, ἡ μετάδοση τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου καί ἡ ἵδρυση νέων ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων σέ ποικίλα πολιτιστικά περιβάλλοντα ἀκολούθησαν ὀρισμένες προϋποθέσεις καί μεθόδους, ὥστε τό μήνυμα νά καταστεί γνωστό καί οἰκείο σέ περισσότερους ἀποδέκτες. Στίς μέρες μας ἡ πρόοδος τῶν ἐπιστημῶν καί ἡ ἐξέλιξη τῆς τεχνολογίας δύναται νά ὑπηρετήσουν τό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας, προάγοντας ποικιλότητα τῆς διάδοσης τοῦ Εὐαγγελίου στήν οἰκουμένη.

Τό ζητούμενο εἶναι πάντα ἀπό ποιούς καί πῶς θά χρησιμοποιηθοῦν αὐτά τά μέσα γιά τήν ἐπίτευξη τῆς ἐν Χριστῷ μαρτυρίας. Σχετικά μέ αὐτό τό θέμα ὁ πρωτεργάτης τῆς Ὁρθόδοξης Ἱεραποστολῆς κατά τόν 20ό αἰῶνα, ὁ νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Ἀλβανίας Ἀναστάσιος, ἔγραφε τό 1968:

«Ἡ Ἱεραποστολή ζητεῖ νά διακονήσει, δέν ἀρέσκειται σέ “ἐνθουσιώδεις” ἀνακρίβειες [...] ὁ σεβασμός κάθε μορφῆς ἀλήθειας εἶναι λατρεία πρὸς τόν Θεό καί ἄρα ἱεραποστολικό δέον. Γιά νά μεταμορφώσουμε ἐν Χριστῷ τήν πραγματικότητα, πρέπει πρῶτα νά τή συνειδητοποιήσουμε καί νά τήν “προσλάβουμε” ὅπως εἶναι. Ἄν ἐπιμένουμε νά τήν ἀγνοοῦμε, θά μᾶς ἐκδικηθεῖ»⁵.

1. Τό κείμενο αὐτό δημοσιεύτηκε στό ἠλεκτρονικό περιοδικό τῆς Ἱ.Μ. Κυρήνειας Συμβολή, τεύχ. 3 (2017), σελ. 65-85. Ἀνακτήθηκε στίς 26/11/2020 ἀπό <https://periodiko.metropolisofkyrenia.com/23gs/uploads/2020/07/9.ANATIPO-TSIREVELO.S.pdf>

2. Μτθ. 28,19.

3. Α΄ Κορ. 15,26.

4. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράννων), Ἱεραποστολή στά ἴχνη τοῦ Χριστοῦ, Ἀποστολική Διακονία, Ἀθήνα 2007, σ. 162.

5. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράννων), Ἡ λησμονημένη ἐντολή «Πορευθέντες...». Ἀπό τό λήθαργο στήν ἀφύπνιση, Ἀποστολική Διακονία, Ἀθήνα 2014, σ. 220.

Ἦδη ἀπὸ τὴν ἐποχὴ πού ξεκινούσε ἡ Ἑλληνόφωνη Ἱεραποστολή⁶, ὁ τότε λαϊκός καί νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων Ἀναστάσιος καλοῦσε μέ προφητικό τρόπο ὅσους ἤθελαν νά ἀσχοληθοῦν μέ τὴν Ἱεραποστολή νά μελετήσουν καί νά γνωρίσουν πρῶτα τὸ κοινωνικό καί πολιτιστικό περιβάλλον τῶν χωρῶν πού ἀκόμη δὲν εἶχε φθάσει τὸ κήρυγμα τοῦ Χριστοῦ⁷. Συγχρόνως, ἀναζητοῦσε καί σημείωνε πρακτικές λύσεις, ὥστε νά εὐδοκίμησει ὁ παραπάνω στόχος. «Τί ἀκριβῶς ἀπὸ τὸ παρελθόν μπορεῖ νά υἱοθετήσῃ μιά νέα χριστιανικὴ κοινότητα καί τί νά ἀπορρίψει; Ποιά ἔθιμα, ποιοὶ συμβολισμοί, ταυτίζονται ἀναπόσπαστα μέ τὴν παλαιὰ θρησκεία καί ποιά ἀποτελοῦν ἀπλῶς τρόπο ἐκφράσεως κάποιας ἐμπειρίας, ὅπως π.χ. ἡ ἔναρξη νέας περιόδου ζωῆς;»⁸.

Ὁ στόχος τοῦ παρόντος ἄρθρου εἶναι ἡ προσπάθεια διερεύνησης τῶν ἀπαντήσεων στὰ παραπάνω ἐρωτήματα. Ταυτόχρονα παραδίδονται ὀρισμένοι τρόποι μετάδοσης τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου σύμφωνα μέ τὴ χριστιανικὴ θεολογικὴ παράδοση⁹, ἀλλὰ καί τὸν ἔμπρακτο λόγο τοῦ νῦν Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου (Γιαννουλάτου), τοῦ πρωτοπόρου τῆς ἀναβίωσης τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας στὰ ἔθνη κατὰ τὸν 20ό αἰῶνα. Ὁλος ὁ προβληματισμός ἐστιάζει στὶς πολυπολιτισμικὲς συνθήκες

τῶν σημερινῶν κοινωνιῶν τοῦ πλανήτη. Σέ αὐτές περιλαμβάνονται πλέον καί οἱ κοινωνίες πού ἔχουν ὡς βάση τὴ χριστιανικὴ παράδοση καί χρῆζουν ἐπανευαγγελισμοῦ¹⁰. Εἰδικότερα, ἐξετάζονται οἱ σχέσεις τῶν νέων ἐκκλησιαστικῶν κοινοτήτων μέ τὸν τοπικὸ πολιτισμό, τὴν ἰδιαίτερη κοινωνικὴ, γλωσσικὴ καί θρησκευτικὴ παράδοση τῶν περιοχῶν στὶς ὁποῖες διακονεῖται ἡ ἐν Χριστῷ μαρτυρία. Στὸ τέλος ἐρευνῶνται τὰ χαρακτηριστικὰ τῶν προσώπων πού θά στελεχώσουν τίς νέες ἐκκλησίες καί θά διακονήσουν τίς ἀνάγκες τῶν νέων κοινοτήτων, φροντίζοντας γιὰ τὴ σπορά τοῦ λόγου τοῦ Θεοῦ σέ λευκὲς πρὸς θερισμὸ περιοχὲς καί χώρες¹¹.

1. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν πλησίον

Βασικὴ προϋπόθεση γιὰ τὴν πρωταρχικὴ καί ὁμαλὴ μετάδοση τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου ἀποτελεῖ ὁ σεβασμὸς τῆς προσωπικότητας κάθε ἀνθρώπου. Ὁ σεβασμὸς πρὸς τὸν πλησίον δὲν ἀποτελεῖ σέ καμιά περίπτωση μίαν «ιεραποστολικὴ μέθοδο». Πολύ περισσότερο εἶναι ἀπόρροια αὐθεντικῆς δυναμικῆς τῆς χριστιανικῆς πνευματικῆς ζωῆς. Τὰ ὑλικά γιὰ τὴν οἰκοδομὴ τοῦ ὀρθόδοξου ἡθους δὲν εἶναι ἄλλα ἀπὸ τοὺς καρπούς τοῦ Ἁγίου Πνεύματος: «ὁ δὲ καρπὸς τοῦ πνεύματος ἐστὶν ἀγάπη, χαρὰ, εἰρήνη, μακροθυμία, χρηστότης, ἀγαθωσύνη,

6. Ἡ Ἑλληνόφωνη Ἱεραποστολή ξεκίνησε στὶς ἀρχὲς τῆς δεκαετίας τοῦ '60. Γιὰ περισσότερα βλ. Θανάσης Παπαθανασίου, «Ἡ "γενιά τοῦ '60" καί ἡ Ἱεραποστολή. Δυσπιστία, δημιουργικότητα, ἀμχανία», στὸ: Παναγιώτης Καλαϊτζίδης (ἐπιμ.), Ἀνατάρξεις στὴ μεταπολεμικὴ θεολογία. Ἡ «θεολογία τοῦ '60», Ἰνδικτος, Ἀθήνα 2009, σ. 367-428, ἐδῶ σ. 367-382 καί Νικόλαος Τσιρέβελος, Τὰ Ἱεραποστολικά περιοδικὰ καί ἡ ἀποτύπωση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας. Ἐπικοινωνιακὴ προσέγγιση, Τμῆμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ., Θεσσαλονίκη 2013, σ. 24-52 [Ἀδημοσίευτη διδακτορικὴ διατριβή].

7. Τὸ «Διορθόδοξο Ἱεραποστολικὸ Κέντρο "Πορευθέντες"», τὸ ὁποῖο ἴδρυσε ὁ τότε διάκονος καί νῦν Ἀρχιεπίσκοπος Τιράνων Ἀναστάσιος, εἶχε ξεκινήσει σεμινάρια σχετικὰ μέ τὴν ἀφρικανικὴ ἐθνολογία καί θρησκευτολογία ἀπὸ τὸ 1961. Γιὰ περισσότερα βλ. Νικόλαος Τσιρέβελος,

Τὰ Ἱεραποστολικά περιοδικὰ, σ. 52 κ.έ.

8. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), Ἡ λησμονημένη ἐντολή «Πορευθέντες...», σ. 218.

9. Γιὰ τίς μεθόδους μαρτυρίας καί τὸ σχετικὸ θεολογικὸ προβληματισμὸ βλ.: Ἡλίας Βουλγαράκης, Ἱεραποστολή - Δρόμοι καί Δομές, Ἀρμός, Ἀθήνα 1989, σ. 146-147· James Stamooolis, Eastern Orthodox Mission Theology today, Wipf and Stock Publishers, West Broadway, Eugene 2001, σ. 74-80 καί Νεκταρία (Παραδείση μοναχῆς), «Πορεία πρὸς τὴν "ἰνδική" Ὁρθοδοξία», Σύναξη 78, (Ἀπρ.-Ἰουν. 2001), σ. 113-115, ἐδῶ σ. 115.

10. Γιὰ περισσότερα βλ. Δήμητρα Κούκουρα, «Ἐπανευαγγελισμὸς στὶς «χριστιανικὲς» κοινωνίες. Μία ὀρθόδοξη προσέγγιση», στὸ: <http://ejournals.lib.auth.gr/synthesis/article/view/4302/4380> [πρὸςβ.: 20 Σεπτ. 2015].

11. Ἐλεύθερη ἀπόδοση τοῦ ἴω. 4,35γ.

πίστις, πραύτης, ἐγκράτεια»¹². Αὐτά τὰ στοιχεῖα ἐκφράζουν σημεῖα συνεργασίας τοῦ ἀνθρώπου μέ τόν Παράκλητο καί τὰ ἴχνη τους ἐντοπίζονται εὐδιάκριτα σέ ὀλάκερη τήν κτίση¹³. Ἐπιπλέον, ὅμως, ἀποτελοῦν τά ἀπαραίτητα συστατικά γιά μία κοινωνία ἀδελφούςνης τῶν ἀνθρώπων.

Ἰδιαίτερα στό χώρο τῆς ὀρθόδοξης μαρτυρίας στά ἔθνη καί στίς προσπάθειες ἐπανευαγγελισμοῦ τῶν παραδοσιακά χριστιανικῶν καί πολυπολιτιστικῶν κοινωνιῶν, ὁ σεβασμός πρός τόν πλησίον καί ἡ ἔμπρακτη ἀναγνώριση τῆς διαφορετικῆς ἰδιοσυγκρασίας του ἐκφράζουν τούς καρπούς τῆς ἀγιοπνευματικῆς ζωῆς. Τό ἦθος αὐτό ἀναφέρεται πρωταρχικά στίς σχέσεις μεταξύ τῶν χριστιανῶν καί ἀναμφισβήτητα ἐπεκτείνεται σέ ὅλους τούς ἀνθρώπους¹⁴, δίχως νά γίνονται διακρίσεις στό φύλο, στή γλώσσα, στή θρησκεία, στό ἔθνος, στήν κοινωνική τους κατάσταση. Ὁ σεβασμός στόν πλησίον καλλιεργεῖ σχέσεις ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης καί ἀγάπης. Συγχρόνως, διευκολύνει τή μεταφορά τῶν «χαρμόσυνων νέων» τοῦ Εὐαγγελίου καί παρέχει τά θεμέλια γιά μία βαθύτερη ἐπικοινωνία μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

Στά ἱεραποστολικά κλιμάκια καί τίς ἐνορίες οἱ ἐπαφές τῶν Ὀρθοδόξων μέ τούς ἐν δυνάμει χριστιανούς ὀφείλουν νά ὑπερβαίνουν κάθε εἶδους ἐγωισμό —προσωπικό, ἐθνικό, θρησκευτικό, κοινωνικό— καί ὀπωσδήποτε νά μήν χαρακτηρίζονται ἀπό ἰδιοτελεῖς σκοπιμότητες καί ποικίλα συμφέροντα (π.χ. ἐθνικά). Ἐπιπροσθέτως, ἀπαιτεῖται νά φανερώνεται ἔμπρακτα ὁ εἰλικρινῆς σεβασμός πρός τήν προσωπικότητα κάθε ἀτόμου καί λαοῦ. Στό σημεῖο αὐτό

ἀπαιτεῖται νά μή λησμονοῦμε ὅτι ἡ ρίζα τοῦ κακοῦ εἶναι ἡ φιλαυτία¹⁵. Ἡ φιλαυτία εἶναι ἐκεῖνη πού διασπᾶ πάντοτε τήν ἀνθρώπινη ἐνότητα καί κατακρεουργεῖ κάθε εἶδους σχέση ἐμπιστοσύνης μεταξύ τῶν ἀνθρώπων.

Ἡ ἀποδοχή τῆς ἰδιαιτερότητας καί ἡ κατάφαση τῆς προσωπικῆς ἐλευθερίας κάθε ἀνθρώπου (καί ἐπομένως καί κάθε λαοῦ) ἐπιβεβαιώνει τήν ἀγάπη πρός τόν Σταυρωθέντα καί Ἀναστάνα Κύριο. Ἡ ἐνέργεια αὐτή ἀναγνωρίζει πραγματικά στό πρόσωπο κάθε ἀνθρώπου τήν «κατ' εἰκόνα Θεοῦ» δημιουργία ἀνεξάρτητα ἀπό τήν καταγωγή, τήν κοινωνική θέση, τή θρησκεία καί τήν ἰδεολογία· ταυτόχρονα ὠθεῖ τόν χριστιανό πρός τήν «καθ' ὀμοίωσιν» τοῦ Θεοῦ πορεία του. Κριτήριο τῆς στάσης τούτης παραμένει ὁ Ἐνσαρκωμένος Λόγος τοῦ Θεοῦ. Ὁ Κύριος κατακοῦσε τίς καρδιές τῶν ἀνθρώπων μέ τήν εἰρήνη, τή χαρά καί τήν ἀγάπη. Κατά τόν ἴδιο τρόπο ὀφείλουν τά μέλη τῆς Ἐκκλησίας νά λειτουργοῦν· «χωρίς πολεμικήν, χωρίς κριτικήν τῶν ἄλλων ὀμολογιῶν, χωρίς ἐπιθέσεις», οὔτε ἀκόμη ἐναντίον τῶν ἄλλων θρησκείων¹⁶.

Γιά τήν Ὀρθόδοξη Ἐκκλησία, ὁ Χριστός εἶναι ὁ ἀπόλυτος Ἕνας καί τό μεγαλεῖο Του εἶναι μοναδικό καί ἀσύγκριτο. Ἐπομένως, δέν ὑπάρχει ἀνάγκη νά μειώσουμε τούς ἄλλους, γιά νά ἐξυψώσουμε τή μεγαλοπρέπειά Του. Τό μεγαλεῖο Του, ἀποκαλυπτόμενο πάντα στό μυστήριό τῆς ταπεινώσεως καί τῆς ἀγάπης, δέν περιφρονεῖ τόν ὀποιοδήποτε ἤ τό ὀτιδήποτε, ἀλλά φανεώνει τήν ἀλήθεια πού ὑπάρχει ἀκόμη καί στήν πιό ἀπλή ἔμπνευση μέσα στήν ἱστορία τοῦ κόσμου¹⁷.

12. Γαλ. 5,22.

13. Πρβλ. Νίκος Μαρτσούκας, «Ἡ ὀικονομία τοῦ Ἁγίου Πνεύματος. Μία ὀρθόδοξη θεώρηση», Ἐλθέ, Πνεῦμα Ἁγίον, ἀνακαινίσσον πᾶσαν τήν κτίσιν, ἐπιμ.: Γ. Λαιμόπουλου, Τέρτιος, Κατερίνη 1991, σ. 77-89, ἐδῶ σ. 86.

14. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), «Μοναχοί καί Ἱεραποστολή κατά τόν Δ' αἰῶνα εἰς τήν Ἀνατολήν», Πορευθέντες, 30-31 (1967), σ. 34-39 καί 42, ἐδῶ σ. 39.

15. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), Παγκοσμῖότητα καί Ὀρθοδοξία, Ἀκρίτας, Τίρανα 2000, σ. 97.

16. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), «Ἀφετηριακαί σκέψεις διά τήν Ἐξωτερικήν Ἱεραποστολήν», Ἐκκλησία, τεύχ. 19 καί 20 (1968), σ. 466-470 καί 485-487 ἀντίστοιχα, ἐδῶ σ. 468.

17. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), Ἡ λησμονημένη ἐντολή «Πορευθέντες...», σ. 324.

Στή θέση αυτή περιέχεται ή πεμπουσία του (ιερ-)ἀποστολικού ἔργου· ἐπιβεβαιώνεται ὅτι ἡ ἀλήθεια του Κυρίου ἀποκαλύπτεται μέ μαρτυρία ζωῆς καί χωρίς ἀπολογητικό ἢ ἐπιθετικό τρόπο ἀπέναντι σέ ὅποιο πρόσωπο φέρνει ὁ Θεός ἐνώπιον τῶν ἱεραποστόλων καθώς καί ὅλων τῶν χριστιανῶν.

Ἡ χριστιανική στάση ἀπέναντι στούς ἐκπρωσώπους ἢ στά μέλη τῶν ἄλλων θρησκευμάτων χρειάζεται νά εἶναι ἐποικοδομητικά κριτική. Μέ ἀπλό καί σαφή τρόπο νά φανερώνει τόν ὀρθόδοξο βίο καί λόγο, ἀλλά καί τίς διαφορετικές ἀντιλήψεις τῶν Ὁρθοδόξων ἀπό τίς ἄλλες θρησκευτικές παραδόσεις χωρίς νά προσβάλλει τίς θεμελιώδεις ἀρχές τῆς πίστεως τους. Ἡ ἐποικοδομητική κριτική θεμελιώνεται στόν ὑγιή διάλογο πού ἐν δυνάμει δημιουργεῖ τίς προϋποθέσεις γιά μία γόνιμη καί δίχως μισαλλοδοξίες καί ἐχθρότητες ἀλληλογνωριμία καί συνεργασία τῶν ἀνθρώπων διαφορετικῶν θρησκείων. Βέβαια, στά πλαίσια του διαθρησκειακοῦ διαλόγου ἀπαιτεῖται νά τεθεῖ ὡς βασική προϋπόθεση «ἡ καλή γνώση τῆς ἱστορικής πραγματικότητας μέ ὅλα τά πολιτιστικά συμπαρομαρτοῦνται» τῶν θρησκείων καθώς καί ἡ ἐκτίμηση «τῆς ἰδιάζουσας κρισιμότητας τῶν καιρῶν μας»¹⁸, ὅπως ὑποστηρίζει ὁ καθηγητής Νίκος Ματσούκας. Μέ ἄλλα λόγια, ὁ διάλογος ἀποτελεῖ βασική μέθοδο μαρτυρίας τῆς ἐν Χριστῷ ζωῆς κατά τήν ὁποία χρειάζεται νά προβάλλονται τά ζωντανά μνημεῖα τῆς Ὁρθόδοξης παράδοσης μέ «ταπεινότητα, ἀγάπη καί εἰρηνικό πνεῦμα μέ λόγο ἔμπρακτο καί δυναμικό»¹⁹.

Ἐξάλλου, ἡ συμπεριφορά τῶν χριστιανῶν ἔναντι τῶν ἀνθρώπων οἱ ὁποῖοι εἶναι φορεῖς

ἐνός διαφορετικοῦ κοινωνικά καί πολιτιστικά περιβάλλοντος εἶναι ἀνάγκη νά διαπνέεται ἀπό ἀποδοχή καί κατανόηση, δίχως «ἀπομονωτισμό ὡς ἀποτέλεσμα ἠθελημένης ἐπιλογῆς καί στάσης ζωῆς»²⁰ κι ὁπωσδήποτε χωρίς ἐξάρσεις φανατισμοῦ, θεμελιοκρατικά (φονταμενταλιστικά) ἰδεολογήματα καί ἐχθρικές διαθέσεις ἢ ἐνέργειες. Ἡ ἀποδοχή καί ἡ κατανόηση του ἄλλου εἶναι ἐνέργειες τῆς φλόγας τῆς ἀγάπης του Χριστοῦ. Κάθε ἄνθρωπος εἶναι εἰκόνα του Θεοῦ, ἄσχετα ἂν οἱ θρησκευτικές ἢ ἄλλες ἀντιλήψεις του εἶναι ἐσφαλμένες ἢ παραμορφωμένες. Ἐπομένως οἱ ἐνέργειες του Ἁγίου Πνεύματος γίνονται ἀποδεκτές ἀπό ὅλους τούς ἀνθρώπους καί ἀγκαλιάζουν τό σύμπαν. Ὡς ἐκ τούτου, καί «ἡ Ἐκκλησία ὡς μυστήριον τῆς Βασιλείας ἐνεργεῖ ἐκ μέρους καί ὑπέρ τῆς ἀνθρωπότητος ὀλοκλήρου»²¹. Ἡ προσφορά τῆς ἀγάπης στόν πλησίον, δηλαδή στόν συνάνθρωπο-ἀδελφό, ἀποτελεῖ «χριστιανική θεολογική συνέπεια» καί μέ διαυγή τρόπο ἀποκαλύπτει τήν Ὁρθοδοξία ὡς ὀρθοπραξία, θέτοντας τίς βάσεις γιά τή δημιουργία στέρεων νέων χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν στά πέρατα τῆς γῆς.

2. Ὁ σεβασμός τῆς πολιτιστικῆς ἰδιαίτερότητας καί τῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων κάθε λαοῦ. Ἡ συμμετοχή τῶν Ὁρθοδόξων στούς οἰκουμενικούς καί διαθρησκειακούς διαλόγους

Ὁ οἰκουμενικός χαρακτήρας τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας ἀναφέρεται στό πανανθρώπινο λυτρωτικό μήνυμα του Ἰησοῦ Χριστοῦ πού μέ τό ἀθληματικό πνεῦμα τῶν Ἀποστόλων καί τῶν Ἁγίων μεταδόθηκε σέ ὅλον τόν κόσμο²². Οἱ ἀνά τούς αἰῶνες μαθητές του Κυρίου μαρτύρησαν

18. Νίκος Ματσούκας, Οἰκουμενική Θεολογία, Π. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 2005, σ. 342. Γιά τή σχέση τῶν Ἐκκλησιῶν μέ τίς θρησκείες καθώς καί τίς μεθόδους του οἰκουμενικοῦ διαλόγου βλ. στό ἴδιο σ. 329-357.

19. Ὁ.π., σ. 349.

20. Χρυσόστομος Σταμούλης, Ἡ γυναῖκα του Λώτ καί ἡ σύγχρονη θεολογία, Ἰνδικτος, Ἀθήνα 2008, σ. 65.

21. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), Παγκοσμιοτητα καί Ὁρθοδοξία, σ. 205.

22. Νικόλαος Τσιρέβελος, Θεολογική θεμελίωση τῆς Ὁρθόδοξης μαρτυρίας. Σπουδή στό ἔργο του Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου, Ostrakon Publishing, Θεσσαλονίκη 2015, σ. 188-202.

καί μαρτυροῦν τὴν ἐν Χριστῷ ἀγάπη μέσα ἀπὸ τὸν ἀγῶνα τῆς πίστεως, ἡ ὁποία πολλές φορές ὀδηγεῖ στό μαρτύριο καί τὴ θυσία τῆς ἴδιας τους τῆς ζωῆς. Ὡστόσο, στὴ διάρκεια τῆς ἱστορίας καί εἰδικά στὶς μέρες μας τὸ οἰκουμενικὸ πνεῦμα τῆς Χριστιανικῆς Ἐκκλησίας ἐνίοτε ἀλλοιώθηκε καί συνδέθηκε μὲ ἀκραῖες ἰδεολογικὲς θέσεις. Ἐνίοτε ἡ παγκοσμιοποίηση τοῦ Εὐαγγελίου ταυτίστηκε μὲ τὴν καλλιέργεια μιᾶς ἐξωτερικῆς ἐκκλησιαστικῆς ὁμοιομορφίας, ἡ ὁποία ἐπιδίωξε νὰ ἐπιβάλλει συγκεκριμένες ἐθνικοφυλετικὲς παραδόσεις²³. Ἄλλες πάλι φορές πρόβαλε μιὰ ἀπρόσωπη καί μαζοποιημένη παγκόσμια κοινωνία, πού ἔχει ἀπολέσει τὰ τοπικὰ πολιτιστικὰ χαρακτηριστικὰ τῆς²⁴ καί συνεπῶς ἔχει ἀρνηθεῖ τὴν ἱστορικὴ ταυτότητά της. Καί στὶς δύο περιπτώσεις λησμονήθηκε ὅτι ἡ ἐν Χριστῷ μαρτυρία εἶναι ἀρρηκτα συνδεδεμένη μὲ τὴν οἰκουμενικότητα τῆς Ἐκκλησίας καί τὴν ἴδρυση αὐτόνομων πολιτιστικῶν ἐκκλησιῶν σὲ ὅλα τὰ μῆκη καί τὰ πλάτη τῆς γῆς.

Ἡ ἴδρυση καί ἡ ἀνάπτυξη νέων ἐκκλησιῶν σὲ ποικίλα πολιτισμικὰ περιβάλλοντα ὀφείλει νὰ περιλαμβάνει καί νὰ διατηρεῖ τὴν ἰδιαίτερη πολιτιστικὴ τους ταυτότητα καθὼς καί τὴ ξεχωριστὴ τους ἐθνοφυλετικὴ ἰδιοσυγκρασία, ὥστε τὸ ἔργο τῆς Ἱεραποστολῆς νὰ μὴν ἀποβεῖ ἄκαρπο. Αὐτὸ ἄλλωστε διδάσκει ὅλη ἡ ἱστορικὴ πορεία τῆς Ἐκκλησίας. Σύμφωνα μὲ τὴν παρατήρηση τοῦ Νίκου Νησιώτη, «ἡ Ὁρθοδοξία εἶναι ὁ πρῶτος τρόπος πραγματοποιήσεως καί

ἐκφράσεως τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος· εἶναι ἡ πρῶτη Ἐκκλησία, ὅπως ἐφηρμόσθη μὲ βάση τὸ ἀποστολικὸ κήρυγμα στὶς χώρες τῆς ρωμαϊκῆς αὐτοκρατορίας, πού εἶχε ἀβίαστα καί πολὺ φυσικὰ ἀποδεχθῆ τὸν ἑλληνικὸ πολιτισμό»²⁵.

Ἄς μὴ λησμονοῦμε ὅτι ὁ πολιτισμὸς κάθε λαοῦ ἔχει τὴν πηγή τῆς προέλευσής του στὴν ἀναζήτηση τοῦ Θεοῦ²⁶. Ὁ ἄνθρωπος ὡς κατ' εἰκόνα δημιουργημένος τοῦ Θεοῦ δὲν ἔχασε ποτὲ τὴ θεία ἰθαγένεια. «Ἡ λαχτάρα τοῦ ἀνθρώπου νὰ ὀργανώσῃ τὴ ζωὴ του, νὰ ξεπεράσῃ αὐτὸ τὸ ὅποιο εἶναι, ἐκφράζει μιὰ θεοδότη φορά καί ἐντελέχεια· τὰ ἐπιτεύγματα τοῦ ἀνθρώπου πνεύματος δὲν βρίσκονται ἔξω ἀπὸ τὸ σχέδιο, τὴ βοήθεια καί τὴν ἀγάπη τοῦ Θεοῦ»²⁷.

Στὴ συνάφεια αὐτὴ εἶναι ἀναγκαῖο νὰ προβληθεῖ στό χώρο τῆς χριστιανικῆς μαρτυρίας ἡ θεολογικὴ θέση περὶ «σπερματικοῦ Λόγου» τοῦ Ἰουστίνου τοῦ Μάρτυρα. Σὲ ἀπολογητικὸ του λόγο ὁ Ἰουστίνος ἔγραψε οὐσιαστικά ὅτι ἡ ἑλληνικὴ φιλοσοφία ὑπῆρξε ἡ προετοιμασία γιὰ τὴν ἐν Χριστῷ διδαχὴ. Συνεπῶς, ὅλη τὴν ἀνθρώπινη ἱστορία κάνει αἰσθητὴ τὴν παρουσία του ὁ Ἄσαρκος καί ὁ Ἔνσαρκος Λόγος²⁸. Κατὰ αὐτὸν τὸν τρόπο, ὁ Ἰουστίνος, ὅπως ἐπίσης καί ὁ Κλήμης ὁ Ἀλεξανδρεῖας²⁹, παρέδωσαν μιὰ ἐπιμέρους ἐρμηνεία γιὰ τὴν κοινὴ πορεία τῶν ἐθνῶν. Ὁ ἀρχαῖος ἑλληνικὸς φιλοσοφικὸς λόγος χρησιμοποιήθηκε ὡς «ἔνδυμα» καί τρόπος κωδικοποίησης τῶν χριστιανικῶν ἀληθειῶν στό τότε γνωστὸ κόσμο³⁰. Αὐτὸ ὅμως δὲ σημαίνει

23. Θανάσης Παπαθανασίου, Ἡ Ἐκκλησία γίνεται ὅταν ἀνοίγεται. Ἡ ἱεραποστολὴ ὡς ἐλπίδα καί ὡς ἐφιάλτης, Ἐν πλῶ, Ἀθήνα 2008, σ. 290-291.

24. Ἁγία καί Μεγάλὴ Σύνοδος, «Ἐγκύκλιος», στό: <https://www.holycouncil.org/-/encyclicaltholy-council> [προσβ.: 11 Ὀκτ. 2016].

25. Νίκος Νησιώτης, Ὁρθοδοξία, παράδοση καί ἀνακαίνιση, [Ἀναλόγιο ΙΑ'], Εὐθύνη, Ἀθήνα 2001, σ. 81.

26. Πρβλ. Γρηγόριος Θεολόγος, Λόγοι Θεολογικοί-Λόγος Β' Περί Θεολογίας, ΒΕΠ 59, 15,45, σ. 227 καί ΒΕΠ 59, 17, 1-5, σ. 227.

27. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), Παγκοσμιοποίηση καί Ὁρθοδοξία, σ. 118-119.

28. Ἰουστίνος (Μάρτ.), Ἀπολογία Β', ΒΕΠ 3, 2-4, σ. 203. Σχετικὰ μὲ αὐτὸ τὸ θέμα πρβλ. τίς καίριες θέσεις γιὰ ἓναν σύγχρονο «πολιτισμὸ τῆς σάρκωσης» τοῦ καθηγητῆ Χρυσόστομου Σταμούλη στό Ἔρωσ καί θάνατος. Δοκιμὴ γιὰ ἓναν πολιτισμὸ τῆς σάρκωσης, Ἀκρίτας, Ἀθήνα 2009, σ. 120, 139, 327, 330-332.

29. Κλήμης Ἀλεξανδρεῖας, Προτρεπτικὸς πρὸς Ἑλληνας, ΒΕΠ 7, 7, 79, σ. 55 καί ὁ ἴδιος, Στρωματεῖς Α', ΒΕΠ 7, 5, 105, σ. 247.

30. Νίκος Ματσούκας, Ὁρθοδοξία καί Αἵρεση στοὺς ἐκκλησιαστικοὺς συγγραφεῖς τοῦ Δ', Ε', ΣΤ' αἰῶνα, Π. Πουρναράς, Θεσσαλονίκη 1992, σ. 132-181.

ὅτι ὁ Ἰουστίνος ἀποδέχτηκε ἄκριτα ὀλάκερη τὴν ἀρχαιοελληνικὴ φιλοσοφία. Ἀκολουθώντας τὸ παράδειγμα καὶ τὴν ἐμπνευσμένη ὁμιλία τοῦ Ἀποστόλου Παύλου στὸν Ἄρειο Πάγο³¹, ὁ Ἰουστίνος ἐπέλεξε μὲ διάκριση ἐκεῖνα τὰ σημεία ἀπὸ τὸν ἀρχαῖο ἑλληνικὸ φιλοσοφικὸ λόγο πού λειτούργησαν ὡς «κοινοὶ κώδικες» γιὰ τὴν ἀναμετάδοση καὶ τὴν κοινοποίησιν τοῦ χριστιανικοῦ μηνύματος στὸν τρόπο σκέψης καὶ κατανόησης τῶν συγχρόνων του.

Στὴ σύγχρονη ἐποχὴ ἡ Χριστιανικὴ Ἐκκλησία ὀφείλει νὰ συνεχίσει αὐτὴ τὴν παράδοση καὶ νὰ ἐφαρμόσει *urbi et orbi* τὴν ἴδια «μέθοδο» στὸν ἱεραποστολικὸ ἀγρό. Πρωταρχικὸ λοιπὸν καθήκον εἶναι ἡ μελέτη τῶν χαρακτηριστικῶν καὶ τῆς νοοτροπίας κάθε φυλῆς, μὲ ἀπώτερο σκοπὸ τὴν μετάδοση τοῦ λυτρωτικοῦ μηνύματος τοῦ Κυρίου. Σύμφωνα μὲ τίς ἐπιστημονικὲς παρατηρήσεις πολλῶν θρησκευολόγων καὶ ἱεραποστόλων, πολλὲς φυλὲς πού θεωροῦνται πρωτόγονες γιὰ τὰ στενὰ κριτήρια τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ ἔχουν μία μεγάλη πολιτιστικὴ ἐξέλιξη³². «Ἔχουν ἓναν ἐθιμικὸν κώδικα, μὲ τὸν ὁποῖον ἐκφράζουν τὰς διαθέσεις, τὰς ἐμπειρίας, τὰ βιώματά των»³³. Αὐτὸς ὁ κώδικας εἶναι ἐντελῶς σύνθετος καὶ ἀποτελεῖ πυρῆνα τῆς ζωῆς τους. Ἐπομένως, ἡ γνώση αὐτῶν τῶν τοπικῶν ἠθῶν καὶ παραδόσεων κρίνεται ἐκ τῶν οὐκ ἄνευ γιὰ τὴν ἐπιτυχὴ μετάδοση τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος.

Ἀρχικὰ ἀπαιτεῖται νὰ μελετηθεῖ αὐτὸς ὁ ἐθιμικὸς κώδικας καὶ στὴ συνέχεια ὅσα στοιχεῖα του συμβαδίζουν μὲ τὴ διδασκαλία τῆς Ἐκκλησίας νὰ γίνουν ἀποδεκτά, ἐνῶ τὰ ὑπόλοιπα νὰ

ἀπορριφθοῦν. Ὑπάρχουν, ὅμως, ὀρισμένα τοπικὰ ἠθῆ καὶ ἔθιμα πού εἶναι θεολογικὰ ἐφικτὸ νὰ μεταμορφωθοῦν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, ὥστε νὰ κωδικοποιηθεῖ τὸ μήνυμα τοῦ Εὐαγγελίου σὺν περιρρέον πολιτιστικὸ περιβάλλον κάθε λαοῦ³⁴. Μὲ αὐτὸν τὸν τρόπο, ἡ χριστιανικὴ διδαχὴ μπορεῖ νὰ γίνῃ κατανοητὴ καὶ νὰ προσληφθεῖ μὲ ἀμεσότητα ἀπὸ τοὺς γηγενεῖς ἐν δυνάμει χριστιανούς. Ἡ τελευταία παράμετρος ἀναφέρεται ἀποκλειστικὰ στὰ ἔθιμα πού μποροῦν νὰ λάβουν νέο περιεχόμενο καὶ νὰ ἐναρμονισθοῦν μὲ τὸ κήρυγμα τῆς Ἐκκλησίας³⁵ καὶ ἀποκλείει ὀλοτελα κάθε εἴδους θρησκευτικὸ συγκριτισμὸ.

Στὴν ἀντίθετη περίπτωση ἡ ἄκριτη καὶ ὀλοκληρωτικὰ ἐπιθετικὴ ἀπόρριψη τῶν τοπικῶν πολιτιστικῶν στοιχείων ἀπογυμνώνει τὸν ἐθιμικὸ πλοῦτο γενεῶν. Σὲ ἓνα τέτοιο ἐνδεχόμενο οἱ γηγενεῖς χάνουν τὴν ἰδιαίτερη ὑπόστασή τους καὶ λειτουργοῦν νοσηρὰ κι ἀτροφικὰ, ἀφοῦ ἀποδέχονται δίχως ἀφομοίωση ξενότροπα νοητικὰ κατασκευάσματα πού καταλήγουν σὲ ἰδεολογικὰ προσχήματα ἢ δεισιδαιμονικὰ κατασκευάσματα. Ἡ τακτικὴ αὐτὴ (ἐνν. τῆς ὀλοκληρωτικῆς ἀπόρριψης τῶν τοπικῶν πολιτιστικῶν στοιχείων) ἀκολουθήθηκε πολλὰ φορὲς ἀπὸ δυτικούς ἱεραποστόλους οἱ ὁποῖοι ἀπέρριψαν καθετὶ τοπικὸ ὡς εἰδωλολατρικὸ. Τὸ ἀποτέλεσμα ἦταν τὸ ἱεραποστολικὸ τους ἔργο νὰ μὴν ἀποκτήσῃ ρίζες καὶ νὰ ἀποτύχει ἐξ ὀλοκλήρου μὲ τὸ πέρασμα τοῦ χρόνου³⁶.

Ἐνα ἐνδεικτικὸ παράδειγμα σχετικὰ μὲ τὸ θέμα μας εἶναι ἐκεῖνο τῆς προγονολατρίας σὺν περισσότερα ἀφρικανικὰ καὶ ἀσιατικὰ θρη-

31. Πράξ. 17,16-34.

32. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράννων), «Ἀφετηριακὰ σκέψεις», σ. 469.

33. Ὁ.π. Πρβλ. Ludwig Wittgenstein, Γλῶσσα-Μαγεία-Τελετουργία, μτφρ. Κ. Κωβαίου, Καρδαμίτσας, Ἀθήνα 1990, σ. 55 κ.ε.

34. Νικόλαος Τσιρέβελος, «Ἡ ἀποστολὴ τῶν χριστιανῶν στὴν οἰκουμένη καὶ ἡ μαρτυρία τῆς ἀγάπης τοῦ Τριαδικοῦ

Θεοῦ», Πάντα τὰ Ἔθνη, 135 (Ἰουλ.-Σεπ. 2015), σ. 2-6, ἐδῶ σ. 4-5.

35. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράννων), Παγκοσμιοποίηση καὶ Ὁρθοδοξία, σ. 196.

36. Ἐνδεικτικὸ εἶναι τὸ παράδειγμα στὴν Κίνα τοῦ 19ο αἰῶνα. Γιὰ περισσότερα βλ. Γεώργιος Ε. Πιπεράκης, Συναξάριον Ὁρθοδόξων Κινέζων Μαρτύρων, Ἀποστολικὴ Διακονία, Ἀθήνα 1997, σ. 14 κ.ε.

σκεύματα³⁷. Ἡ λατρεία τῶν προγόνων σέ αὐτές τίς θρησκευτικές παραδόσεις μπορεί νά ἀποτελέσει μιά κοινή συνισταμένη μέ τή χριστιανική ἀντίληψη περί τῶν κεκοιμημένων³⁸. Ὅπωςδήποτε τό θεολογικό ὑπόβαθρο καί ἡ χριστιανική ἐρμηνεία γιά τήν τιμή καί τή μνήμη τῶν κεκοιμημένων εἶναι ἐντελῶς διαφορετικά ἀπό τίς ἀφρικανικές καί ἀσιατικές τοπικές θρησκευτικές παραδόσεις. Ὡστόσο, ἡ ἀναφορά αὐτή παρέχει τή δυνατότητα δημιουργίας ἐνός δίαυλου ἐπικοινωνίας, ὁ ὁποῖος μπορεί νά λειτουργήσει ὡς μέθοδος μαρτυρίας. Πιό συγκεκριμένα, ἐφόσον μελετηθοῦν οἱ ἐκφάνσεις τῆς λατρείας τῶν προγόνων σέ ὀρισμένες θρησκείες, εἶναι ἐφικτό νά κατατεθεῖ ἡ θεολογική θέση τῆς Ἐκκλησίας γιά τήν τιμή τῶν Ἁγίων. Συνάμα δίδεται ἡ δυνατότητα νά παρουσιασθεῖ ἡ χριστιανική πίστη γιά τήν ἐνότητα στρατευομένης καί θριαμβεύουσας Ἐκκλησίας, καθώς καί ἡ οὐσιαστική σημασία πού δίδεται σέ κάθε εὐχαριστιακή σύναξη στή μνημόνευση τῶν κεκοιμημένων καί ἐκφράζεται ὡς προέκταση τῆς ἀγάπης ἀπό τούς ζῶντες πρὸς τούς τεθνεῶτες. Μέ αὐτόν τόν τρόπο δίδεται ἔμφαση σέ ἕναν «κώδικα» ἐπικοινωνίας, ὁ ὁποῖος «ἐνώνει» τά κοινά ἐξωτερικά στοιχεῖα δύο διαφορετικῶν θρησκευτικῶν παραδόσεων καί κατά προέκταση (αὐτός ὁ κώδικας) δύναται νά λειτουργήσει ὡς ἕνα σύνολο σημείων μετάδοσης τῶν συγκεκριμένων χριστιανικῶν θεολογικῶν θέσεων.

37. Σχετικά μέ τήν προγονολατρία βλ. Ninian Smart, *The religious experience of mankind*, Scribner, Νέα Ὑόρκη 1969, σ. 60.

38. Σχετικά μέ αὐτό τό θέμα ἐνδιαφέρον παρουσιάζουν οἱ ἀκόλουθες πρωτοποριακές –γιά τήν ἐποχή τους κι ὄχι μόνο– σκέψεις τοῦ Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη: «Ἀνάλογες συγχύσεις τοῦ γεμάτου συγκίνηση ἀμέσου πρὸς τό αἰώνιο, ἀναφέρθηκαν καί σχολιάσθηκαν πολλές, ἀπό τούς μελετητές τῆς νοοτροπίας τῶν πρωτογόνων, πού συχνά συμβαίνει νά μπερδεύουν ζωντανούς καί νεκρούς. Μήπως ἡ ὑπό τῆς Ἐκκλησίας ἐντελλομένη κάθαρση τῶν αἰσθήσεων προκειμένου διά γάμους πρὸς τό φῶς ἐννοεῖ μιά τέτοια ἐπιστροφή πρὸς τίς ρίζες μας τίς ἀνθρώπινες καί ζω-

Ἡ θεμελιώδης γνώση τῶν ἠθῶν, τῶν ἐθίμων καί θρησκευτικῶν παραδόσεων τῶν γηγενῶν φυλῶν βοηθᾷ πρῶτιστα στήν καλλιέργεια τοῦ σεβασμοῦ πρὸς τόν πλησίον. Κατά δεύτερον, ὁδηγεῖ στήν κριτική ἀξιοποίηση καί στή δημιουργική ἐν Χριστῷ ἔνταξη ὅσων τοπικῶν παραδόσεων δέν ἀντιβαίνουν στίς ἀρχές τοῦ Εὐαγγελίου³⁹. Ἡ ἱεραποστολική ἐργασία δέν ἐπιδιώκει νά ἐπιβάλλει τήν παθητική μίμηση τῆς πολιτιστικῆς ταυτότητας τῶν παραδοσιακῶν χριστιανικῶν χωρῶν (δηλαδή τοῦ δυτικοῦ πολιτισμοῦ), ἀλλά τήν προσφορά τοῦ ὑπόβαθρου γιά τήν ἀφομοίωση ὀρισμένων πολιτιστικῶν στοιχείων καί τή δημιουργία ἐνός νέου πολιτισμοῦ μέ πυρήνα τήν ἐν Χριστῷ διδασκαλία καί τά ἰδιαίτερα πολιτιστικά στοιχεῖα κάθε τόπου. Πιό συγκεκριμένα, κάθε προσπάθεια εὐαγγελισμοῦ ὀφείλει νά ἀποδέχεται κριτικά τόν ἰδιαίτερο πολιτισμό κάθε φυλῆς καί νά «ἐξαγιάζει» τά τοπικά ἔθιμα μέ γνώμονα τό ἐν Χριστῷ ἦθος⁴⁰. Ἡ ἀποδοχή, ἄλλωστε, τῆς πολιτιστικῆς πολυμορφίας ὑπῆρξε χαρακτηριστικό τῆς χριστιανικῆς ζωῆς. Ἡ Χριστιανική Ἐκκλησία, καί δῆ ἡ Ὁρθόδοξη, λειτούργησε στίς κοινωνίες πού τή δέχθηκαν μέ βάση τήν εὐχαριστιακή-μεταμορφωτική ἀρχή. Μέ πυρήνα τή μετοχή στό μυστήριο τῆς θείας Εὐχαριστίας, ὅπου ὁ ἄνθρωπος ἐνώνεται μέ τό Χριστό, τό συνάνθρωπό του καί τή φύση, ἡ Ὁρθόδοξη ἐνέπνευσε γιά ἀλλαγές καί μεταμορφώσεις στήν καθημερινή ζωή κάθε τόπου δι-

ικές»; στό: Πρὸς Ἐκκλησιασμόν, Ἀγροτικές Συνεταιριστικές Ἐκδόσεις, Θεσσαλονίκη 1986, σ. 156. Γιά μιά σύντομη θεολογική ἀνάλυση τοῦ ἀποσπάσματος αὐτοῦ βλ. Παναγιώτης Θωμᾶς, Τόπος χρονοποιός καί ἀγαθοποιός. Πραγμάτωση τῆς ἐννοίας τοῦ τόπου στά ἔργα τῶν Νίκου Γαβριήλ Πεντζίκη & Wendel Berry, Τμήμα Θεολογίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Ἀριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης, Θεσσαλονίκη 2010, σ. 40 καί 155-156 [Ἀδημοσίευτη διδακτορική διατριβή].

39. Βλ. Ion Bria-Πέτρος Βασιλειάδης, Ὁρθόδοξη χριστιανική μαρτυρία, Τέρτιος, Κατερίνη 1989, σ. 93-100.

40. Πρβλ. Θανάσης Παπαθανασίου, Ἡ Ἐκκλησία γίνεται ὅταν ἀνοίγεται, σ. 347-348.

χως νά ἐπιβάλλει ἕναν συγκεκριμένο πολιτισμό.

Μιά ἔμπρακτη ἔκφραση τοῦ σεβασμοῦ στίς πολιτιστικές καί θρησκευτικές παραδόσεις ἄλλων λαῶν καί κοινωνιῶν ἀποτελεῖ ἡ συμμετοχή τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στούς διαχριστιανικούς καί διαθρησκειακούς διαλόγους, οἱ ὁποῖοι προσφέρουν τή δυνατότητα γιά μιᾶ ἄλλη μορφή μαρτυρίας. Ἡ γνωριμία μεταξύ τῶν ἀνθρώπων διαφορετικῶν θρησκειῶν καί ἡ οἰκοδομή τῆς ἀλληλοεμπιστοσύνης ἀποτελοῦν προϋποθέσεις γιά τήν ἄρμονική συμβίωση σέ ἕναν πολυθρησκευτικό καί πολυπολιτισμικό περιβάλλον. Ὁ διαθρησκειακός διάλογος ἀποσκοπεῖ νά ὀδηγήσει στή γνωριμία καί τή σύναψη ὑγιῶν σχέσεων μεταξύ τῶν ἀνθρώπων διαφορετικῶν θρησκειῶν. Ἐνας τέτοιος διάλογος βοηθάει στήν ἀλληλοκατανόηση καί τή συνεργασία τῶν μελῶν τῶν μεγάλων καί ζωντανῶν θρησκευμάτων ἀπέναντι στά παγκόσμια προβλήματα πού ταλανίζουν τόν πλανήτη.

Ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία συμμετέχει στούς οἰκουμενικούς διαλόγους καί ἀναδεικνύει τίς προϋποθέσεις γιά τήν καλλιέργεια τῆς ἀμοιβαίας ἐμπιστοσύνης, τήν ἐπικράτηση τῆς εἰρήνης καί τήν πραγματοποίηση τῆς θρησκευτικῆς συμφιλίωσης. Οἱ προϋποθέσεις αὐτές τῆς διαθρησκειακῆς συνεννόησης δύναται νά ἀποτελέσουν τό ἀντίδοτο ἀπέναντι στή νοσηρή θρησκευτικότητα, προβάλλοντας τήν ὑγιή συνεργασία τῶν θρησκευόμενων ἀνθρώπων. Ὡστόσο καί αὐτή ἡ μορφή διαλόγου ὀφείλει νά διέπεται ἀπό τίς ἀρχές τῆς νηφαλιότητος καί τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ, «διά τήν εἰρηνικήν συνύπαρξιν καί κοινωνικήν συμβίωσιν τῶν λαῶν, χωρίς τοῦτο νά συνεπάγεται οἰονδήποτε θρησκευτικόν συγκρητισμόν»⁴¹.

Στό σημεῖο αὐτό ἀπαιτεῖται νά διευκρινίσουμε ὅτι ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία δέν προδίδει τήν ἰδιαίτερη ταυτότητά της καί δέν ὑποχωρεῖ ἀπό τήν πίστη της κατά τή διάρκεια τῶν διαθρησκειακῶν διασκέψεων· ἀλλά οὔτε βέβαια καλλιεργεῖ τήν καχυποψία καί τήν ἐπιθετικότητα στίς σχέσεις μέ τούς ἀνθρώπους τῶν ἄλλων θρησκειῶν. Ὁ λόγος της ἀκολουθεῖ τό παράδειγμα

τοῦ Κυρίου καί χαρίζει τήν εἰρήνην καί τή μαρτυρία τῆς ἀγάπης τοῦ Τριαδικοῦ Θεοῦ στήν οἰκουμένη. Ἔτσι, ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία συνεχίζει τό διακόνημα τῆς «καταλλαγῆς»⁴², ὑπογραμμίζοντας «τήν ἱερότητα κάθε ἀνθρώπινου προσώπου, ἀνεξαρτήτως καταγωγῆς, ἐθνικότητος, θρησκείας, ἐνοχῆς ἢ ἀρετῆς» καί ἀποκαλύπτει ὅτι «ἡ χριστιανική ἀγάπη ἔχει ἐξ ὀρισμοῦ πανανθρώπινες, παγκόσμιες διαστάσεις»⁴³.

Μέ ἄλλα λόγια, ἡ Χριστιανική Ἐκκλησία παρέχει σέ κάθε φυλή ἢ ἔθνος τήν εὐκαιρία καί τή δυνατότητα τῆς δημιουργίας καί τῆς ἀνάπτυξης τοῦ δικοῦ τους πολιτιστικοῦ προσώπου. Καθοδηγητικό κριτήριο τῆς ὀρθόδοξης μαρτυρίας σέ ποικίλα πολυπολιτιστικά περιβάλλοντα καθώς καί στούς διαχριστιανικούς καί διαθρησκειακούς διαλόγους ἀποτελοῦν οἱ εὐαγγελικές σταθερές, πού διακρίνονται μέ σαφήνεια ἀπό ἐθνικιστικά καί ξένα ἀπό τή χριστιανική διδασχὴ προσωπεῖα. Ἐν τέλει, «ὅπως ἕκαστος πιστός ἐντός τοῦ σώματος τῆς Ἐκκλησίας ἔχει τήν ἰδιαίτεραν προσωπικότητα, ἡ ὁποία ἐξαγιαζεται, χωρίς νά ἀπορροφᾶται καί χάνεται, κατά παρόμοιον τρόπον ἕκαστον ἔθνος δύναται νά ἔχη τήν ἰδιάζουσαν ὀμαδικήν φυσιογνωμίαν του, ἡ ὁποία ἀναπτύσσεται αὐτονόμως ἐπὶ τῆ βάσει πάντοτε τῆς παραδόσεως τῆς Μίας Ἐκκλησίας»⁴⁴.

---

*Νικόλαος Γ. Τσιρέβελος, Δρ. Θεολογίας – Διδάσκων
στό Τμήμα Θεολογίας καί Πολιτισμοῦ
τοῦ Πανεπιστημίου «Logos» στά Τίρανα*

---

41. Ἁγία καί Μεγάλη Σύνοδος, «Ἡ ἀποστολή τῆς Ὁρθόδοξου Ἐκκλησίας ἐν τῷ συγχρόνῳ κόσμῳ», στό: https://www.holycouncil.org/-/mission-orthodox-church-todays-world?_101_INSTANCE_VA0WE2pZ4Y0I_languageId=el_GR [πρόσβ.: 12 Ὀκτ. 2016].

42. Β' Κορ. 5,18-20.

43. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), Συνύπαρξη. Εἰρήνη, φύση, φτώχεια, τρομοκρατία, ἀξίες. Θρησκευτολογική θεώρηση, Ἀρμός, Ἀθήνα 2015, σ. 152-153.

44. Ἀναστάσιος (Ἀρχιεπ. Τιράνων), «Ἀφετηριακαὶ σκέψεις», σ. 468.

Ἐγκαίνια νέου σχολείου στό Kishote

Τή Δευτέρα 26 Ὀκτωβρίου 2020, ὁ Πρωτοσύγκελλος τῆς Ἱερᾶς Μητροπόλεως Κατάνγκας, Πανοσιολογιώτατος Ἀρχιμανδρίτης π. Κοσμᾶς Θασίτης, μέ τήν ἄδεια καί πατρική εὐλογία τοῦ Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτη κ. Μελετίου, μετέβη στό χωριό Kishote. Τόν συνόδευαν ὁ Γενικός Ἀρχιερατικός Ἐπίτροπος π. Θεόφιλος Katang, ἄλλοι ἱερεῖς καί ὁ Διάκονος τῆς Μητροπόλεως, προκειμένου νά τελέσουν τά ἐγκαίνια τοῦ νέου σχολείου, τό ὁποῖο ἀνήκει στή δύναμη τῶν ἐκπαιδευτικῶν μονάδων τῆς τοπικῆς Ὀρθόδοξης Ἐκκλησίας.

Τό σχολεῖο χρηματοδοτήθηκε ἀπό τήν Ἐταιρεία Cobald, ἡ ὁποία δραστηριοποιεῖται στήν περιοχή τοῦ Kolwezi, ἀπασχολώντας ἑκατοντάδες ἐργαζομένους.

Μετά τήν προσέλευση ὄλων τῶν προσκεκλημένων, ξεκίνησε ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγιασμοῦ καί ἔπειτα πραγματοποιήθηκαν τά ἐγκαίνια τοῦ νέου Δημοτικοῦ Σχολείου, στό ὁποῖο συστεγάζεται καί ἡ Σχολή Ἀρτοποιίας.

Στά ἐγκαίνια συμμετεῖχαν ὁ Ὑπουργός Παιδείας, ὁ Ὑπουργός Ὑγείας, ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἐταιρείας Cobald, ἡ Διευθύντρια τοῦ Ἰδρύματος «Καλός Ποιμένας», οἱ Ἀρχές τοῦ τόπου καί πλήθος μαθητῶν καί κατοίκων ὄχι μόνο τοῦ χωριοῦ Kishote, ἀλλά καί τῶν γύρω περιοχῶν.

Ἦταν μιά ξεχωριστή ἡμέρα γιά τήν τοπική Ἐκκλησία, ἀλλά καί ἕνα πανηγύρι γιά τούς κατοίκους καί κυρίως γιά τά παιδιά, διότι ἕνα ὄνειρό τους ἐκπληρώνεται, καθώς θά μπορούν νά ἔχουν πρόσβαση στήν ἐκπαίδευση καί νά κτίσουν μέσα στίς νέες αἴθουσες ἕνα καλύτερο μέλλον.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κατάνγκας

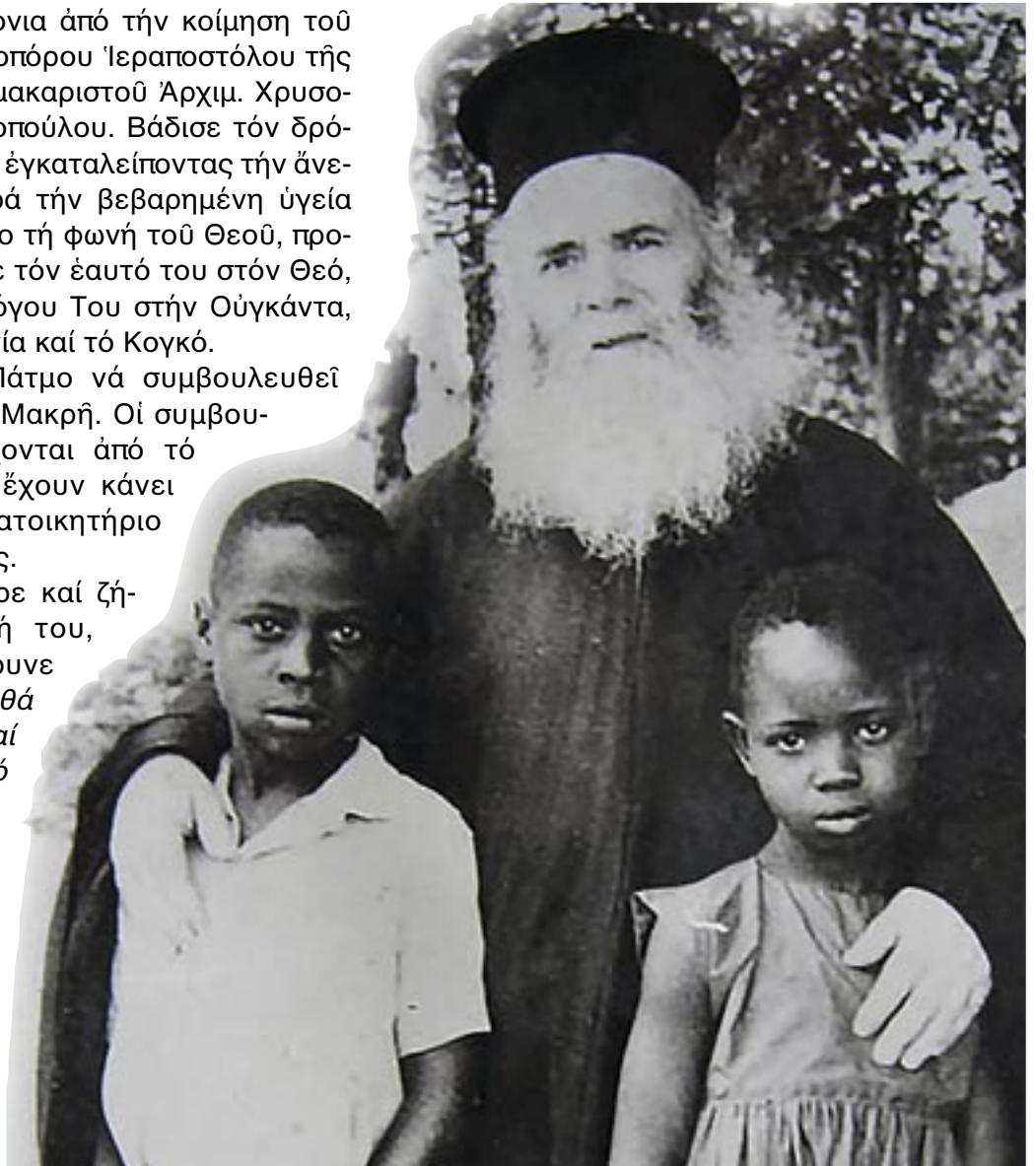
Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος

Ὁ φλογερός Ἱεραπόστολος

Πέρασαν 48 χρόνια από τήν κοίμηση τοῦ μεγάλου πρωτοπόρου Ἱεραποστόλου τῆς Ἀφρικής, τοῦ μακαριστοῦ Ἀρχιμ. Χρυσόστομου Παπασαραντοπούλου. Βάδισε τόν δρόμο τῆς Ἱεραποστολῆς ἐγκαταλείποντας τήν ἀνεση τῶν Ἀθηνῶν, παρά τήν βεβαρημένη ὑγεία του, ἀκούγοντας μόνο τή φωνή τοῦ Θεοῦ, προχώρησε καί ἀφιέρωσε τόν ἑαυτό του στόν Θεό, στήν διακονία τοῦ λόγου Του στήν Οὐγκάντα, τήν Κένυα, τήν Ταζανία καί τό Κογκό.

Κατέφυγε στήν Πάτμο νά συμβουλευθεῖ τόν Ἅγιο Ἀμφιλόχιο Μακρῆ. Οἱ συμβουλές τῶν Ἁγίων ἔρχονται ἀπό τό Ἅγιο Πνεῦμα, γιατί ἔχουν κάνει τήν καρδιά τους κατοικητήριο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Ὅταν τοῦ ἀνέφερε καί ζήτησε τήν συμβουλή του, ἐκεῖνος τόν ἐνεθάρρυνε καί τοῦ εἶπε: «Πόσον θά ἤθελα νά πῆγαινα καί ἐγώ εἰς Ἀφρικήν! Τό γῆρας καί ἡ ἀσθενειά μου μέ ἐμποδίζουν, θά εἶμαι βάρος καί δέν θ' ἀνταποκριθῶ εἰς τά καθήκοντά μου. Τί κρίμα πού ἐγήρασα! Σέ ζηλεύω π. Χρυσόστομε!» Προχώρησε μέ τήν εὐχή πού πήρε

ἀπό τόν Ἅγιο Ἀμφιλόχιο τῆς Πάτμου. Δέν φοβήθηκε τίς δυσκολίες, δέν φοβήθηκε τό ἄγνωστο, δέν τόν σταμάτησε τό φιλάσθενο σῶμα του, οἱ συνεχεῖς πονοκέφαλοι λόγω τῆς ἡμικρανίας, τά προβλήματα τοῦ στομάχου του, δέν φοβήθηκε τίς ἀρρώστιες τῆς Ἀφρικής.

Δέν ἄκουσε ὅλους αὐτούς πού τόν ἐμπόδιζαν ἢ τόν εἰρωνεύονταν γιά τήν ἀπόφασή του, προφασιζόμενοι τήν ἡλικία καί τήν υἰγεία του. «*Εἶσαι μέγας καί ἄρρωστος, θά πεθάνεις ἐκεῖ*» ἔλεγαν καί ἐλάμβαναν ἀπό τόν π. Χρυσόστομο τήν ἀπάντηση «*μνήματα ὑπάρχουν καί στήν Ἀφρική*». Μέσα του εἶχε ἀνάψει μιά φλόγα πού ἐγινε θεία φωτιά καί θεῖος φωτισμός. Εἶχε ἀφήσει τόν ἑαυτό του στά χέρια τοῦ Θεοῦ καί ἡ φωνή τοῦ Θεοῦ τόν καθοδηγοῦσε. Αὐτήν μετέδιδε γύρω του.

Αὐτή ἡ φωνή τόν ὁδήγησε στήν Ἀφρική. Ἔγραφε σέ ἓνα φίλο του ἱερομόναχο: «*Δέν μποροῦσα νά κάνω ἀλλιῶς. Ἡ φωνή τοῦ Ἀρχηγοῦ καί Δεσπότη ἡμῶν εἶναι ἐπιτακτική μέσα μου καί ἔπρεπε νά ὑπακούσω παρά τās διαμαρτυρίας πολλῶν ἀγαπητῶν. Ὁ δέ ἄγγελος τοῦ Κυρίου προεπορεύετο καί ἄνοιγεν ὅλας τās θύρας, ὥστε νά μήν συναντήσω καμμίαν σοβαράν δυσκολίαν*» .

Ἔτρεξε γέρος ὡς νέος, καί διέσχισε τήν Ἀνατολική Ἀφρική καί ἔφθασε μέχρι τήν καρδιά τῆς Ἀφρικής, τό τότε Ζαῖρ, τό σημερινό Κογκό.

Ἐριξε τόν σπόρο καί τόν αὔξησε, ἄνοιξε δρόμους τούς ὁποίους ὅταν τόν κάλεσε ὁ Θεός τήν 29η Δεκεμβρίου 1972, τούς διάβηκαν νέοι ἱεραποστόλοι, ἄνθρωποι ἀγαπητοί του ἀδελφοί καί πνευματικά του παιδιά.

Ὁ συνεχιστής τοῦ ἔργου του, Ἀρχιμ. Χαρίτων Πνευματικάκης, ἐδραῖωσε τήν Ἱεραποστολή στήν Κανάγκα καί στό Kasai, μέ αὐτόν συνδεόταν ἀπό τούς κοινούς πνευματικούς καί ἱεραποστολικούς ἀγῶνες πού ἔκαναν στά χρόνια τῆς Γερμανικῆς Κατοχῆς στήν Ἔδεσσα κοντά σέ ἐκείνον τόν ἅγιο Μητροπολίτη, τόν Παντελεήμονα Παπαγεωργίου. Τό ἔργο τό συνέχισε μετά ὁ Ἐδεσσαῖος Ἀρχιμ. Ἰγνάτιος Μαντελί-

δης, ὁ ἀπό Κεντρώας Ἀφρικής, Μητροπολίτης Πενταπόλεως, ὁ ὁποῖος ἀπό μικρό παιδί ἐξομολογεῖτο στόν π. Χρυσόστομο καί ἐμπνεύστηκε ἱεραποστολικά ἀπό αὐτόν.

Στό Κολουέζι τό ἔργο του τό συνέχισε ὁ ἀγαπητός του τότε ἱερομόναχος Ἀμφιλόχιος Τσοῦκος καί σήμερα Μητροπολίτης Γάνου καί Χώρας, ὁ ἀπό Νέας Ζηλανδίας, ὑποτακτικός τοῦ Ἁγίου Ἀμφιλοχίου τῆς Πάτμου, ὁ ὁποῖος καί εἶχε τρέξει κοντά του, ὅταν ἦταν ὁ π. Χρυσόστομος στήν Ἀνατολική Ἀφρική. Ὁ π. Ἀμφιλόχιος ἀργότερα πῆρε κοντά του τόν Ἰωάννη Ἀσλανίδη, τόν μετέπειτα φλογερό ἱεραπόστολο καί Ἱερομόναχο π. Κοσμᾶ Γρηγοριάτη.

Ὁ π. Χρυσόστομος τήν 29η Δεκεμβρίου τοῦ 1972 ἐπότισε μέ τό αἷμα του τό Ἀφρικανικό χῶμα. Μιά ἀκατάσχετη ρινορραγία ἐγινε ἡ αἰτία νά σταματήσει τήν περιοδεία του πρὸς τό Mbuiji Magi καί νά γυρίσει στήν Κανάγκα. Νοσηλεύτικε γιά λίγο καί τά Χριστούγεννα ἐκεῖνα, μέ μεγάλη δυσκολία ἐλειτούργησε γιά τελευταία φορά. Οἱ δυνάμεις του τόν ἐγκατέλειπαν. Τήν ἐπόμενη ἡμέρα μῆκε πάλι στό νοσοκομεῖο, ἡ ρινορραγία συνεχιζόταν καί ἐκεῖ ἄφησε τήν τελευταία του πνοή.

Παπᾶς δέν ὑπῆρχε νά τόν κηδεύσει. Οἱ λίγοι πρῶτοι πιστοί πού εἶχε βαπτίσει, οἱ νέοι κατηχούμενοι μαζί μέ τήν εὐλογημένη ἀνηψιά του, ἱεραπόστολο ἀδελφή Ὀλγα, πού ἦταν τά τελευταία χρόνια κοντά του τόν ὁδήγησαν στήν τελευταία του κατοικία, ἐδῶ στή γῆ, ἐνῶ ἡ ψυχὴ του φτερούγισε στόν θρόνο τοῦ Θεοῦ γιά νά εὐχεται γιά τούς διαδόχους του καί τούς ἀφρικανούς ἀδελφούς του.

Ὁ ἀείμνηστος καί φλογερός θεολόγος - ἱεροκῆρυξ τῆς ἀδελφότητος τοῦ «Σωτῆρος» Ἀθανάσιος Φραγκόπουλος ἔγραψε τότε: «*Υπεδέχθησαν εἰς τόν οὐρανόν τήν μακαρίαν ψυχὴν του πλῆθος ἀγγέλων καί ἀρχαγγέλων, διὰ νά τόν ἐντάξουν εἰς τήν χορείαν τῶν μεγάλων Ἀγωνιστῶν τῆς πίστεως καί Ἀποστόλων τοῦ Εὐαγγελίου*».

† Ὁ Κινσάσας Νικηφόρος

Ἐπίδοση πτυχίων στούς ἀπόφοιτους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς «Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης»

Σύμφωνα μέ ἀπόφαση τῆς Κυβέρνησης τοῦ Κογκό γιά τή λήξη τοῦ ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 2019 – 2020, ἡ Θεολογική Σχολή τοῦ Ὁρθόδοξου Πανεπιστημίου στό Κογκό «Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης», ἐπέδωσε τά πτυχία σέ ἐπτά ἀποφοίτους, μετά ἀπό πενταετή φοίτησή τους. Προηγήθηκε θεία Λειτουργία στόν Ἱερό Ναό τῆς Σχολῆς, λειτουργοῦντος τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Κινσάσας κ. Νικηφόρου, μετά πλειάδος ἱερέων ἀποφοίτων καί φοιτητῶν τῆς Σχολῆς, ἐπί τῆ εὐκαιρίᾳ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου. Ἀκολούθησε ἑορταστική ἐκδήλωση κατά τήν ἐπίδοση τῶν πτυχίων, παρουσία γονέων, συγγενῶν καί φίλων τῶν ἀποφοίτων.

Τό πρόγραμμα τῆς ἐκδήλωσης περιελάμβανε ὁμιλία τοῦ ἐκπροσώπου τῶν ἀποφοίτων κ. Marcel Mukanya Kasanga, ὁ ὁποῖος ἐξέφρασε τήν εὐγνωμοσύνη ὅλων πρὸς τόν Μακαριώτατο Πατριάρχη Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικῆς κ. Θεόδωρο Β΄, πρὸς τήν Πρεσβεία τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τήν Ἑλληνική Κοινότητα καί ὅλως ἰδιαιτέρως πρὸς τόν Πρόεδρό της κ. Γεράσιμο Ντούνη, ὁ ὁποῖος, ὅπως ἐτόνισε, «ἀπό τῆς δημιουργίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τό 2007 ἕως σήμερα προσφέρει καθημερινῶς δωρεάν τόν ἄρτο γιά τό συσσίτιο τῶν

φοιτητῶν καί συμπαρίσταται ποικιλοτρόπως στό Ὁρθόδοξο Πανεπιστήμιο, τήν Ἱερά Μητρόπολη καί τήν Ἱεραποστολή», ἐπίσης πρὸς ὅλους τοὺς δωρητές, τοὺς καθηγητές καί τόν Πρύτανη Μητροπολίτη Νικηφόρο, καθώς καί τόν ἰδρυτῆ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς ἀείμνηστο Μητροπολίτη Πενταπόλεως κ. Ἰγνάτιο. Ἀκολούθησε ὁμιλία τοῦ Ἀντιπρύτανη κ. Θεοδώρου Fumunzanza, καί ἡ ἐκδήλωση ἔκλεισε μέ τήν ὁμιλία τοῦ Σεβ. Μητροπολίτου κ. Νικηφόρου.

Ὁ Σεβασμιώτατος, ἀφοῦ εὐχήθηκε καλή σταδιοδρομία στοὺς πτυχιούχους, ἀναφέρθηκε ἰδιαιτέρως στοὺς εὐεργέτες τῆς Σχολῆς, οἱ ὁποῖοι συνέβαλαν ἀποφασιστικῶς στή συνέχιση τῆς λειτουργίας της παρά τήν οικονομική κρίση. Ἀναφέρθηκε, συγκεκριμένα στήν Ἑλληνική Κοινότητα Κινσάσας καί τόν πρόεδρό της κ. Γεράσιμο Ντούνη, στόν μακαρίτη Κωνσταντῖνον Σοφιάδην, δωρητῆ τοῦ οἰκοπέδου τῆς Σχολῆς, στήν Ἑλληνική Πρεσβεία Κινσάσας, στοὺς προκατόχους του μακαριστοὺς Μητροπολίτες Τιμόθεο καί Ἰγνάτιο, ἀπό τοὺς ὁποῖους ὁ πρῶτος συνέλαβε τήν ἰδέαν δημιουργίας Ὁρθόδοξου Πανεπιστημίου στό Κογκό καί μιᾶς Θεολογικῆς Σχολῆς μέσα σέ αὐτό, κατά τό πρότυπο τῆς

Θεολογικής Σχολής τῆς Χάλκης, ἐνῶ ὁ δεύ-
τερος ἐμόχθησε γιὰ τὴν δημιουργία, τὴν κα-
τασκευὴ καὶ τὴ λειτουργία τῆς μὲ τὴν βοή-
θεια τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Μεγίστης Λαύρας τοῦ
Ἁγίου Ὁρους καὶ τὴν συμπαράσταση Ἱεραπο-
στολικῶν Συλλόγων, Σωματείων καὶ ἰδιωτῶν
ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα καὶ τὸ ἐξωτερικόν. Ἰδιαίτερα
τόνισε τὴν συμπαράσταση ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τῆς
λειτουργίας τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ μα-
καριστοῦ Ἀρχιεπισκόπου Αὐστραλίας κυροῦ
Στυλιανοῦ, ὁ ὁποῖος σὲ δύσκολες στιγμὲς
τὴν εὐεργέτησε ἠθικῶς καὶ ὑλικῶς.

Ὅσον ἀφορᾶ στοῦ διδακτικὸ προσωπικόν, ὁ
Μητροπολίτης καὶ Πρύτανης τοῦ Πανεπιστη-
μίου, μὲ εὐγνωμοσύνη ἀνεφέρθηκε στοὺς
καθηγητὲς τῶν Θεολογικῶν Σχολῶν Ἀθηνῶν
καὶ Θεσσαλονίκης, καθὼς καὶ σὲ ἄλλους
Εὐρωπαϊκῶν Πανεπιστημίων. Πολλοὶ ἀπὸ
τούς ἀνωτέρω δίδαξαν ἐξ ἀποστάσεως, εἰσά-
γοντας πρωτοποριακῶς τὴν διὰ τοῦ διαδικ-
κτοῦ διδασκαλία στοῦ Κογκό. Διεβίβασε, ἐπί-
σης, τὴν ἀγάπη, τὴς εὐχὲς καὶ εὐλογίαις τοῦ
Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας. Ἐν
συνεχείᾳ ἐπιδόθησαν τὰ πτυχία στοὺς ἐπτά
ἀποφοιτήσαντας ἐν μέσῳ ἐνθουσιασμοῦ καὶ
χειροκροτημάτων ἀπὸ τούς παρευρισκομέ-
νους φοιτητὲς, γονεῖς, συγγενεῖς καὶ φίλους
τῶν νέων πτυχιούχων.

Ἐκτός τῶν πτυχίων Θεολογίας δόθησαν
καὶ πιστοποιητικὰ ἑλληνομαθείας τοῦ Κέν-
τρου Ἑλληνικῆς Γλώσσας Θεσσαλονίκης
τοῦ Ὑπουργείου Παιδείας τῆς Ἑλλάδος ἀπὸ
τόν φιλόλογο καὶ ὑπεύθυνο τοῦ Κέντρου κ.
Δημήτριο Βαμβακᾶ, σὲ ἐπιτυχόντας σὲ ἐξε-
τάσεις παλαιότερων ἐτῶν, οἱ ὁποῖες διεξή-
χθησαν στοῦ ἐξεταστικὸ Κέντρο πού λειτουρ-
γεῖ ἐντός τῶν ἐγκαταστάσεων τῆς Σχολῆς.
Τὴν ἐκδήλωση πλαισίωσαν οἱ χορωδίες τῶν
φοιτητῶν τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς καὶ τῶν νέ-
ων τῆς Ἐνορίας τῆς Ἁγίας Βαρβάρας, οἱ
ὁποῖες ἔψαλαν τὰ τροπάρια τῶν Εἰσοδίων τῆς
Θεοτόκου, τοῦ Ἁγίου Ἀθανασίου τοῦ Ἀθωνί-
του, ἄλλα θρησκευτικὰ ἄσματα στὰ ἑλληνικά,
γαλλικά καὶ σὲ τοπικὲς διαλέκτους καὶ τέλος
τὴς φῆμης τῆς Α.Θ.Μ. τοῦ Πατριάρχου Ἀλεξαν-
δρείας καὶ τοῦ Μητροπολίτη Κινσάσας. Ἡ τε-
λετὴ ἔκλεισε μὲ τὸν Ἑθνικὸ Ὕμνο τοῦ Κογκό
καὶ ἀκολούθησε γεῦμα.

Πτυχία δόθησαν καὶ στοὺς ἀποφοίτους
τῆς Σχολῆς Πληροφορικῆς, μὲ εἰδικὴ ἐκδή-
λωση στὴν ἔδρα τῆς Σχολῆς στὸν Ἅγιο
Μάρκο Limete, ἀπὸ τὸν Ἀντιπρύτανη κ. Θεό-
δωρο Fumunzanza.

Ἀπὸ τὴν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας

Ἡ ἀνατολή τῆς Ὁρθοδοξίας

Γραπτή συνέντευξη τοῦ ἀπὸ Κορέας
Σεβασμιωτάτου Μητροπολίτου Πισιδίας
κ. Σωτηρίου, πρὸς τὸ Περιοδικό
«ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ»

Π.Τ.Ε.: Μὲ τὴν εὐκαιρία συμπληρώσεως 45 ἐτῶν ἀπὸ τὴν ἡμέρα πού φθάσατε στὴν Κορέα τὸν Δεκέμβριο τοῦ 1975, μᾶς ἐνδιαφέρει νὰ μάθουμε πῶς ἐπεκτάθηκε ἡ Ὁρθοδοξία στὴν Κορέα καὶ στὶς ἄλλες χῶρες τῆς Ἀνατολικῆς Ἀσίας. Ἀπ' ὅ,τι γνωρίζουμε, ὅταν φθάσατε στὴν Κορέα βρήκατε ἕναν μόνον Ὁρθόδοξο Ναό στὴν Κορέα, αὐτὸν τοῦ Ἁγίου Νικολάου στὴ Σεούλ, νὰ λειτουργεῖ μὲ ἕνα Κορεάτη Ἱερέα, τὸν αἰμίμηστο π. Βόρι Μούν. Στὴν ἠπειρωτικὴ νότιο-ἀνατολικὴ Ἀσία ὑπῆρχε ἀκόμη ἕνας Ὁρθόδοξος Ναός, τῆς Μεταμορφώσεως τοῦ Σωτῆρος Καλκούτας στὴν Ἰνδία, ἀλλὰ κλειστός ἐλλείπει ἱερέως.

Ἡ ἀπορία μας εἶναι πῶς ἀπὸ τὸν ἕναν Ὁρθόδοξο Ναό πού λειτουργοῦσε στὴν Ἄπω Ἀνατολή τὸ 1975, φθάσαμε σήμερα νὰ ὑπάρχουν τρεῖς Ὁρθόδοξες Ἱερές Μητροπόλεις τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στὴν περιοχὴ αὐτὴ, μὲ δεκάδες ἱερούς ναοὺς καὶ ἱερεῖς;

Σεβ. Πισιδίας: Ὁλοφάνερα, αὐτὸ εἶναι ἔργο τοῦ Ἁγίου Πνεύματος! Δέν φανταζόταν κανεὶς ὅτι θὰ ὑπῆρχε αὐτὴ ἡ θαυμαστὴ ἐξέλιξη!

Τὸ 1975 ἔφθασα στὴν Κορέα ἀνταποκρινόμενος σὲ ἔκκληση γιὰ ἐξεύρεση ἱερέα τῆς Ὁρθόδοξου Κοινότητος Ἁγίου Νικολάου Σεούλ, μετὰ ἀπὸ τίς σχετικὲς ἐγκρίσεις Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου. Ὁ διορισμὸς μου ἀπὸ τὸν Ἐξαρχο Κορέας, Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας κυρό Διονύσιο ἦταν γιὰ τρία χρόνια 1975 - 1978. Καὶ ὁ ἴδιος δέν θεωροῦσα ὅτι θὰ μοῦ ἐπέτρεπε ἡ ὑγεία μου νὰ παραμείνω περισσότερο. Ὡς μοναδικό σκοπὸ τῆς ἀποσπάσεώς μου εἶχα νὰ βοηθήσω, ὅσο μπορούσα, τὸν φιλάσθενο Κορεάτη Ἱερέα στὰ Ἱερατικά του καθήκοντα, ὥστε νὰ λειτουργεῖ ἀπρόσκοπτα ὁ Ναός.

Π.Τ.Ε.: Μὲ τὸν διορισμὸ σας αὐτόν, τί καθήκοντα σᾶς ἀνατέθηκαν;

Σεβ. Πισιδίας: Τοῦ Ἱερατικῶς Προϊσταμένου τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ Ἁγίου Νικολάου Σεούλ καὶ τοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἄπω Ἀνατολῆς.

Π.Τ.Ε.: Θὰ θέλαμε νὰ σᾶς κάνουμε μιά ἐρώτηση πού ἴσως φανεῖ ἀδιάκριτη. Ὁ Κορεάτης

*Ἡ ἄφιξη στὴ Σεούλ
τοῦ τότε Ἀρχιμ. Σωτηρίου Τράμπα,
νῦν Μητροπολίτη Πισιδίας (1/12/1975)*

ξίας στην "Άπω Ανατολή"

Ίερέας πώς σās δέχθηκε ως Προϊστάμενό του; Υποθέτω ότι ήταν μεγαλύτερος σας στην ηλικία.

Σεβ. Πισιδίας: Μέ κάλεσε ιδιαίτε-
ως καί μου εἶπε: «Πάτερ, σās
εὐχαριστῶ πού ἤρθατε νά μās βο-
θήσετε. Ἐγώ μέχρι τώρα ἔκανα
γιά τήν Ἐκκλησία ὅ,τι μπο-
ροῦσα. Ἀλλά ἀσφαλῶς θά
ἔκανα καί λάθη. Τώρα
ἐσεῖς θά προχωρεῖτε μπρο-
στά, νά κάνετε ὅσα πρέπει
καί ὅπως πρέπει κι ἐγώ θά
σās ἀκολουθῶ!» Μέ εἶχε συγκλονίσει ἡ ταπει-
νοφροσύνη του! Καί τά λόγια του αὐτά τά
τήρησε ὁ ἀείμνηστος π. Βόρις μέχρι τέλους.

Π.τ.Ε.: Εἶναι συγκινητικά ὅλα αὐτά. Καί πόσα
χρόνια συνεργασθήκατε μέ τόν π. Βόρι;

Σεβ. Πισιδίας: Δυστυχῶς οὔτε δύο χρόνια.
Τήν 14η Σεπτεμβρίου τοῦ 1977 τό πρῶί βρέθη-
κε νεκρός μέ τήν Πρεσβυτέρα του στό σπίτι
τους, ἀπό ἀτύχημα. Τό σύστημα θερμάνσεως
τοῦ σπιτιοῦ μέ κάρβουνα, ἔπαθε διαρροή μονο-
ξειδίου τοῦ ἄνθρακα καί δηλητηριάστηκαν
στόν ὕπνο τους.

Π.τ.Ε.: Καταλαβαίνουμε τίς δυσμενεῖς ἐπι-
πτώσεις ἀπό τό θλιβερό αὐτό γεγονός.

Π.Σ. Εἶχα ἀπομείνει ὁ μοναδικός Ὁρθόδο-
ξος ἱερέας στήν Κορέα, γιά τρία χρόνια, ἕως τό
1980, πού ὁ Κορεάτης Δανιήλ Νά ἀπεφοίτησε
ἀπό τή Θεολογική Σχολή Τιμίου Σταυροῦ Βο-
στώνης, χειροτονήθηκε καί ἐπέστρεψε στή Σε-
ούλ.

Τό 1978 πού ἔληγε ἡ ἀπόσπασή μου στήν Κο-
ρέα, δέν ὑπῆρχε ἄλλος ἱερέας· ὁπότε ἀναγκά-
στηκα νά παραμείνω, γιά νά μήν κλείσει ὁ
Ναός. Δέν τό ἄντεχε ἡ συνειδήσή μου αὐτό!

Π.τ.Ε.: Ἀφοῦ πλέον ἤρθε στόν Ἅγιο Νικόλαο
στή Σεούλ Κορεάτης Θεολόγος ἱερέας, γιατί
δέν γυρίσατε στήν Ἑλλάδα;

Σεβ. Πισιδίας: Διότι οἱ
ἀνάγκες πού δημιουρ-
γήθηκαν ἀπαιτοῦσαν
ἀκόμη περισσότερους
ἱερεῖς.

Μιά μέρα ἤρθε ἀπό
τήν ἀγορά προβληματι-
σμένος ὁ π. Δανιήλ καί
μου λέει: «Σήμερα ντράπη-
κα, ως Ὁρθόδοξος. Μέ ρώτησε

κάποιος πού μέ εἶδε μέ τό ζωστικό τί εἶστε καί
φοράτε αὐτό;

-Ὁρθόδοξος ἱερέας, τοῦ ἀπάντησα.

-Υπάρχει Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία στήν Κορέα;

-Ναί, ὑπάρχει, ἀπό τό ἔτος 1900.

- Πόσους ναοὺς ἔχετε;

-Μόνον ἕναν στή Σεούλ.

-Καλά, ὀγδόντα χρόνια μείνατε μέ ἕνα
μόνον ναό!

Μετά ἀπ' αὐτό – συνέχισε ὁ π. Δανιήλ –
πραγματικά ντράπηκα· δέν ἤξερα τί νά τοῦ πῶ.
Πρέπει κάτι νά κάνουμε».

Μετά ἀπό σχετική συζήτηση ἀποφασίσαμε
νά προσπαθήσουμε νά δημιουργήσουμε Ὁρθό-
δοξες Κοινότητες στίς πόλεις Πουσάν καί
Ἰντσόν, στά λιμάνια τῶν ὁποίων ἔρχονταν συ-
χνά ἑλληνικά ποντοπόρα πλοῖα μέ Ὁρθοδό-
ξους στά πληρώματά τους. Πρὸς τοῦτο, συμ-
φωνήσαμε νά λειτουργοῦμε στόν Ἅγιο
Νικόλαο ἐναλλάξ: τή μία Κυριακή νά πηγαίνω
ἐγώ στό Πουσάν (450 χιλιόμε. ἀπό τή Σεούλ) καί
τήν ἄλλη νά πηγαίνει ἐκεῖνος στό Ἰντσόν (30 χι-
λιόμε.). Ἀρχικά, στίς δύο αὐτές πόλεις, λειτουρ-
γοῦσαμε σέ ναοὺς Ἀγγλικανῶν. Σύντομα ὅμως
ἀποκτήσαμε δικούς μας ναοὺς, μικροὺς στήν
ἀρχή καί ὅταν οἱ πιστοὶ αὐξήθηκαν κτίσαμε
τούς κανονικοὺς μεγάλους ναοὺς, πού ἔχουμε
σήμερα.

Μετά ἀπό αὐτά, εἶχαμε ἀνάγκη καί ἀπό
ἄλλους ἱερεῖς. Ἡ σκέψη, πλέον, γιά ἐπιστροφή

μου στην Ελλάδα ξεχάστηκε!

Π.Τ.Ε.: Τους άλλους Ναούς στην Κορέα από ποιά άφορμή τούς κάνατε;

Σεβ. Πισιδίας: Ο π. Δανιήλ συνάντησε έναν Άγγλικανό, από τό Τζοντζού, 250 χιλιόμ. νοτιοδυτικά τής Σεούλ. Εκείνος, όταν είδε τόν π. Δανιήλ μέ ασυνήθιστη στήν Κορέα ένδυμασία, τόν έρώτησε τί εΐναι. Όταν άκουσε ότι εΐναι Όρθόδοξος Ίερέας, έδειξε μεγάλο ένδιαφέρον. Συνδέθηκε μαζί μας, κατηχήθηκε, έγινε δεκτός στην Όρθόδοξη Έκκλησία καί μäs επέζεε νά κτίσουμε Όρθόδοξο Ναό στην πατρίδα του. Όπως καί έγινε. Καί εκείνος, μετά την κατάλληλη εκπαίδευση, χειροτονήθηκε Διάκονος καί Πρεσβύτερος από τόν άείμνηστο Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας, Έξαρχο Κορέας κυρό Διονύσιο. Έτσι ό π. Στέφανος Χουάνγκ έγινε ό πρώτος Όρθόδοξος Έφημέριος του Ίεροϋ Ναού Κοιμήσεως Θεοτόκου Τζοντζού καί εργάστηκε για την ανάπτυξη τής εκεί Όρθοδόξου Κοινότητας.

Κάπως έτσι δημιουργήθηκαν καί οι άλλες Όρθόδοξες Έκκλησίες στην Κορέα. Χαρακτηριστική εΐναι ή περίπτωση του άκριτικού χωριού Πάλαγκ-Λι, 130 χιλιόμ. βορειοανατολικά τής Σεούλ, στά σύνορα μέ την Β. Κορέα. Ο π. Δανιήλ, μετά από τόσα χρόνια σπουδών στην Άμερική πήγε νά έπισκεφτεί τόν άδελφό του πατέρα του στό Πάλαγκ-Λι. Εκείνος, όταν τόν είδε μέ τό μαύρο ζωστικό, παραξενεύτηκε! «Τί εΐναι αυτό πού φοράς;». «Εΐναι ή ένδυμασία του Όρθοδόξου Ίερέα», του άπάντησε ό π. Δανιήλ καί του έξηγήσε μέ άπλά λόγια τί εΐναι ή Όρθόδοξη Έκκλησία καί ότι στή Σεούλ υπάρχει Όρθόδοξη Έκκλησία από τό 1900. Συγκινήθηκε ό θεΐος του καί έρωτά τόν π. Δανιήλ: «Άφου έχετε Όρθόδοξη Έκκλησία στή Σεούλ, γιατί δέν φτιάχνετε κι έδω;».

Όταν επέστρεψε ό π. Δανιήλ στή Σεούλ,

μου εΐπε τά νέα από τό Πάλαγκ-Λι. Συγκινήθηκα. Συνεννοηθήκαμε καί πήγαμε στό χωριό. Ο θεΐος του π. Δανιήλ, ό όποιος άργότερα ήταν ό πρώτος πού βαπτίστηκε στό χωριό μέ τό όνομα Άβραάμ, ήταν σεβαστός άπ' όλους. Καί όταν είδοποίησε τούς χωρικούς νά συγκεντρωθούν στην αύλή του σπιτιου του νά άκούσουν τούς Όρθόδοξους Ίερείς πού θά έρθουν από τή Σεούλ ήρθαν περίπου 50 άνθρωποι. Έτσι ξεκίνησε καί εκεί ή προσπάθεια. Άργότερα κτίστηκε ό

Ο μακαριστός π. Boris Moon κατά τή θεία Λειτουργία τής έορτής του Αγίου Νικολάου. (6/12/1975)

Ίερός Ναός Αγίου Αποστόλου Άνδρέα.

Π.Τ.Ε.: Άπλά περιστατικά, τά χρησιμοποίησε ό Θεός για νά επεκταθεί ή Έκκλησία Του από τό βορειότερο χωριό έως την νοτιότερη πόλη τής Κορέας. Όσο μεγάλες καί αν εΐναι οι άποστάσεις των περιοχών αυτών, εΐναι προσιτές, άφου κινείται κανείς στην ίδια Χώρα. Άλλά ή άπορία μας κορυφώνεται μετά από αυτά, πώς φθάσατε μέχρι την Σιγκαπούρη, καί τίς άλλες χώρες τής νοτιοανατολικής Άσίας;

Σεβ. Πισιδίας: Ο Θεός δημιούργησε τίς κατάλληλες συνθήκες, χωρίς άπό μέρους μας νά υπάρξει οϊσοδήποτε σχεδιασμός.

Εΐχα πάει στό Τόκυο, μέ πρόσκληση του Έλληνα Πρέσβη, για νά τελέσουμε την Άκο-

λουθία τῶν Χαιρετισμῶν, πρὸς χάριν τῶν ἐκεῖ Ἑλλήνων. Στό ἐστιατόριο πού καθήσαμε γιά γεῦμα μέ τόν Πρέσβη συναντηθήκαμε μέ ἕναν Ἑλληνοαμερικανό Καθηγητὴ Πανεπιστημίου, πού εἶχε πάει στό Τόκυο γιά κάποιο ἐπιστημονικό Συνέδριο. Καθῶς μᾶς εἶπε, τὰ τελευταῖα χρόνια εἶχε ἀποσπαστεῖ στή Σιγκαπούρη καί ἔμενε ἐκεῖ μέ τήν οἰκογένειά του. Ὁ πατέρας του ἦταν ἱερέας στή Βέροια. Ὁ κ.Ταῖγανίδης, αὐτό εἶναι τό ὄνομά του, μᾶς ἔλεγε, ὅτι τό

Στιγμιότυπο ἀπό ὁμαδικές Βαπτίσεις (1976)

Ἁγιασμός σέ διαμέρισμα πού ἀγοράσθηκε μέ δωρεά τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος γιά κατοικία τοῦ ἱερέως (1976)

μόνο πού τοῦ ἔλειπε στήν Σιγκαπούρη ἦταν ἡ θεία Λειτουργία. Γι' αὐτό κάθε Κυριακή μάζευε τήν οἰκογένειά του στό σαλόνι τους καί ἄκουγαν τήν Λειτουργία τοῦ πατέρα του, ἀπό τό μαγνητόφωνο. Μετά ἀπό σχετική συζήτηση μέ τόν κ. Ταῖγανίδη, συμφωνήσαμε, ὅταν θά περνάμε οἱ ἱερεῖς ἀπό τήν Σιγκαπούρη γιά Ἑλλάδα, μέ Singapore Airlines, καί στήν ἐπιστροφή γιά Κορέα, νά κάνουμε ἐνδιάμεση στάση στήν Σιγκαπούρη, γιά νά τελοῦμε τή θεία Λειτουργία στό σπίτι τους. Μέ τήν εὐλογία τοῦ Ποιμενάρχου μας τό πρόγραμμα ἐφαρμόστηκε καί ἔτσι ἄρχισε ἡ πρώτη Ὁρθόδοξη Κοινότητα στήν Σιγκαπούρη. Ἀρχικά στό εὐρύχωρο σπίτι τοῦ Καθηγητῆ κ. Ἐλισσαίου Ταῖγανίδη καί ἀργότερα στόν ὠραῖο Ναό τῶν Ἀρμενίων, πού πρόθυμα μᾶς εἶχε παραχωρηθεῖ ἀπό τόν Ἀρχιεπίσκοπό τους, πού εἶχε ἔδρα στήν Αὐστραλία, καθῶς δέν ὑπῆρχε ἱερέας τους στήν Σιγκαπούρη καί ὁ Ναός ἔμενε κλειστός.

Π.τ.Ε.: Καί στίς Φιλιππίνες πῶς φθάσατε;

Σεβ. Πισιδίας: Ἀπλά μέ... ἕνα τηλεφώνημα! Ἡ κα Ταῖγανίδη, μιά μέρα πού μιλούσαμε στό σπίτι της, μέ ρώτησε: «Πάτερ, στίς Φιλιππίνες πηγαίνετε»; «Ὁχι, τῆς ἀπάντησα· δέν γνωρίζω κανέναν ἐκεῖ». «Ἄ! Ἔχω τή φίλη μου τή Τζούλια στή Μανίλα. Νά τῆς τηλεφωνήσουμε, θά χαρεῖ», καί ἀμέσως τήν καλεῖ στό τηλέφωνο: «Τζούλια, ἔχουμε ἐδῶ τόν π. Σωτήριο ἀπό τήν Κορέα, μιλήστε». Ἡ Τζούλια ἦταν σύζυγος τοῦ ἀνεψιοῦ τοῦ Γενικοῦ Προξένου τῆς Ἑλλάδος στή Μανίλα κ. Ἀλεξάνδρου Ἀδαμοπούλου. Προγραμματίσαμε θεία Λειτουργία στό σπίτι τους. Ἐπαναλήφθηκαν οἱ Θεῖες Λειτουργίες στό εὐρύχωρο σπίτι τοῦ Προξένου.

Μετά τό τέλος Όμαδικής Βάπτισης τό έτος 1977

Έτσι σιγά - σιγά, έκτός από τούς Έλληνες «προσετέθησαν τή Έκκλησία» καί πολλοί Φιλιππίνεζοι. Κτίστηκαν ναοί, χειροτονήθηκαν ιερείς, λειτουργεί δέ καί Όρθόδοξο Μοναστήρι στίς Φιλιππίνες.

Π.τ.Ε.: Στό Χόνγκ Κόνγκ πώς έγινε τό ξεκίνημα;

Σεβ. Πισιδίας: Για χρόνια δέν είχαμε καμμία πρόσβαση στό Χόνγκ Κόνγκ. Μου είχαν δώσει τό όνομα καί τό τηλέφωνο ενός Έλληνα πού έργαζόταν σέ Τράπεζα στό Χόνγκ Κόνγκ. Περνώντας από τό αεροδρόμιο του τηλεφώνησα άν υπάρχουν καί άλλοι Έλληνες καί θέλουν νά προγραμματίσουμε τέλεση θείας Λειτουργίας. Η άπάντησή του ήταν ότι άλλον έναν μόνον Έλληνα γνώριζε στό Χόνγκ Κόνγκ καί δέν έβλεπε νά υπάρχει δυνατότητα για τέλεση θείας Λειτουργίας. Καί ό άείμνηστος Μητροπολίτης μας Διονύσιος, παρόμοια πληροφορία είχε από τόν Κινέζο Επίτιμο Πρόξενο τής Ελλάδος στό Χόνγκ Κόνγκ, ότι δέν υπάρχουν εκεί Έλληνες.

Αυτή τήν έντύπωση είχαμε μέχρι τήν ένγκατάσταση στό Χόνγκ Κόνγκ του Κινέζου Λουκά Τσιάου μετά τής Έλληνίδας συζύγου του, πού έγινε Όρθόδοξος στή Σεούλ. Η σύζυγός του Δώρα, κατόρθωσε μέσα σέ λίγες εβδομάδες νά «ανακαλύψει» 60 καί πλέον Όρθόδοξους, κυρίως Έλληνο-αμερικανούς, οί όποιοι, άργότερα, έφθασαν τούς 200. Οί πρώτες θείες Λειτουργίες τελούνταν στό σπίτι του Λουκά. Άργότερα, παρεχωρείτο αίθουσα σχολείου, ή όποία όταν έτελειτο ή θεία Λειτουργία διαμορφωνόταν σέ Όρθόδοξο Ναό, μέ Προσκυνητάρια, εικόνες καί λοιπά ιερά σκεύη. Η Όρθόδοξη Έκκλη-

σία στό Χόνγκ Κόνγκ άναγνωρίστηκε από τίς Κρατικές Άρχές μέ έγκεκριμένο Καταστατικό κ.λπ. Όταν άναβαθμίστηκε από τό Οίκουμενικό Πατριαρχείο σέ Μητρόπολη, απέκτησε ιδιόκτητο Ναό.

Π.τ.Ε.: Μέ αυτά πού μās είπατε θαυμάζει κανείς τούς τρόπους, πού χρησιμοποιεί ό Θεός για τήν επέκταση τής Έκκλησίας Του! Καί για τήν Ίνδονησία, τί έχετε νά μās πείτε;

Μικρά Κορεατόπουλα στήν άγκαλιά τής Όρθόδοξης Έκκλησίας κατά τή διάρκεια του κατηχητικού τριημέρου τό έτος 1976

Σεβ. Πισιδίας: Περνούσε κάτω από τον Ναό του Αγίου Νικολάου της Σεούλ ένας Ινδονήσιος Σπουδαστής Προτεσταντικού Θεολογικού Σεμιναρίου. Τόν είχαν στείλει στή Σεούλ για μετεκπαίδευση. Βλέποντας εκείνος τόν μεγάλο τρούλο του Ναού μέ σταυρό στήν κορυφή, του κινήθηκε ή περιέργεια, τί μπορεί νά είναι! Θόλους έβλεπε στά τζαμιά τής πατρίδας του. Αλλά αυτό, σκεπτόταν, άφου έχει σταυρό,

Άπό τίς προετοιμασίες του Κατηχητικού τριημέρου του καλοκαιριού του 1977

δέν μπορεί νά είναι τζαμί! Ήρθε λοιπόν νά μās ρωτήσει. "Έτσι άρχισαμε τήν πρώτη έπικοινωνία μας, μέ τελικό άποτέλεσμα νά γίνει Όρθόδοξος, νά σπουδάσει Θεολογία στή Θεολογική Σχολή Τιμίου Σταυρού Βοστώνης, νά μονάσει ένα διάστημα στό "Άγιον Όρος καί μετά νά χειροτονηθεί άπό τόν Μητροπολίτη μας καί νά άρχισι ιεραποστολικό έργο στήν πατρίδα του τήν Ινδονησία. Μέ δωρεές άπό Ελλάδα, κυρίως, κτίστηκε ό πρώτος Ναός τής Αγίας Τριάδος στό Σόλο, άκολούθησαν καί άλλοι. Μερικοί νέοι Ινδονήσιοι σπούδασαν στή Θεολογική Σχολή τής Βοστώνης καί μετά χειροτονήθηκαν καί τοποθετήθηκαν σέ Ένορίες, πού σιγά-σιγά, μέ τή Χάρι του Θεού αύξάνονταν. Κάποιοι άλλοι φοίτησαν στό Θεολογικό Σεμινάριο τής Σεούλ καί μετά χειροτονήθηκαν Διάκονοι καί

Ίερείς καί ύπηρετούν μέχρι σήμερα τήν εκεί Έκκλησία.

Π.Τ.Ε.: Γιά τήν Ινδία μās είναι γνωστό ότι "Έλληνες έμποροι έγκατεστημένοι στήν Καλκούτα είχαν κτίσει εκεί, τό έτος 1771, τόν Έλληνικό Ναό τής Μεταμορφώσεως του Σωτήρος. Ό Ναός αυτός, όταν δέν ύπήρχαν πλέον "Έλληνες στήν Ινδία, περιήλθε στό Έλληνικό Κράτος καί άπέμεινε κλειστός. Πώς άναζωογονήθηκε ή Όρθοδοξία στήν Ινδία;

Σεβ. Πισιδίας: Άπό τόν άείμνηστο Αίγυπτιώτη Αρχιμανδρίτη π. Άθανάσιο Ανθίδη ξεκίνησε ή νέα ιεραποστολική προσπάθεια στήν Ινδία. Ό π. Άθανάσιος είχε έργαστεί ιεραποστολικά στήν Άφρική μέ ένθεο ζήλο. Άφορμή για νά μεταβεί στή Δυτική Βεγγάλη τής Ινδίας ήταν ή συνάντησή του μέ έναν Ινδό άγγλομαθη, πού τόν προσκάλεσε στήν πατρίδα του Άραμπάχ, 100 χιλιόμε. άπό τήν Καλκούτα καί του ύποσχέθηκε ότι θά τόν βοηθήσει. Ό π. Άθανάσιος έφθασε στό Άραμπάχ τό έτος 1980. Έκτισε Ναό προς τιμήν του Αγίου Άποστόλου Θωμά, παραπλεύρως οικία μέ αρκετά δωμάτια για τή διαμονή του ίδιου καί συνεργών του, καθώς καί Τυπογραφείο. Έτσι ξεκίνησε τό αξιόλογο ιεραποστολικό έργο τόσο στο Άραμπάχ όσο καί σέ άλλα γύρω χωριά. Χειροτονήθηκαν οι δύο πρώτοι Ινδοί Ίερείς άπό τόν Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας, έγιναν μεταφράσεις λειτουργικών κυρίως βιβλίων, ως καί Κατηχήσεως καί μετά άπό μακροχρόνια κατήχηση, άπό τό 1983 άρχισαν οι πρώτες Βαπτίσεις. Δυστυχώς όμως τό έργο του διεκόπη μέ τόν αϊφνίδιο θάνατό του στο Άραμπάχ, τήν 28η Νοεμβρίου 1990.

Τό έργο του συνέχισε άπό τό έπόμενο έτος ό Άγιορείτης Ίερομόναχος π. Ιγνάτιος Σεννής, (σήμερα Μητροπολίτης Άνταναναρίβο -Μαδαγασκάρης), ό όποίος άπό τό 1985 είχε έργαστεί στήν Ίεραποστολική Έκκλησία τής Κορέας.

Σήμερα, τό ιεραποστολικό ἔργο συνεχίζεται μέ Ἰνδούς Ἱερεῖς, στό δέ, πλούσιο φιλανθρωπικό ἔργο προΐσταται, ἀπό τό 1991, ἡ Ἀδελφή Νεκταρία Παραδείση, Μοναχή τῆς Ἱερᾶς Μονῆς Ὁσίου Παταπίου Λουτρακίου, ἡ ὁποία προηγουμένως εἶχε ἐργαστεῖ ἐπίσης ιεραποστολικά στήν Κορέα.

Π.τ.Ε.: Ὅταν δημιουργήθηκαν τά ιεραποστο-

Ἵποδοχή τοῦ μακαριστοῦ Μητροπολίτη Ν. Ζηλανδίας κυροῦ Διονυσίου τό ἔτος 1978

Φροντιστήριο Κατηχητριῶν τό ἔτος 1979. Διακρίνεται ἡ Μαρία Σπυροπούλου, ἡ ὁποία χειροθετήθηκε Διακόνισσα ἀπό τόν Σεβ. Μητροπολίτη κυροῦ Διονυσίου τήν 24/9/1978 καί ὑπηρετήσε μέ ἀφοσίωση τήν Ἱεραποστολή στήν Κορέα ἕως τό τέλος τοῦ ἔτους 2000

λικά Κλιμάκια σέ ὅλες αὐτές τίς χώρες τῆς ἀχανοῦς Ἀσίας, πού ἀπέχουν χιλιάδες χιλιόμετρα ἀπό τήν Νέα Ζηλανδία, ὅπου ἦταν ἡ ἔδρα τοῦ Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου, μακαριστοῦ Μητροπολίτου κυροῦ Διονυσίου, πῶς γινόταν ὁ συντονισμός ὅλου αὐτοῦ τοῦ ἔργου;

Σεβ. Πισιδίας: Ἀντί δικῆς μου ἀπαντήσεως, διαβάστε αὐτό τό ἀπόσπασμα ἀπό τήν ὁμιλία

τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχη κ. Βαρθολομαίου στή Σεούλ, τήν 27η Φεβρουαρίου 2000, γιά τόν ἀοίδιμο Μητροπολίτη Διονύσιο: «Μέ τήν ἑκατονταετία τῆς Ὁρθοδόξου Ἐκκλησίας στήν Κορέα συμπύπτει καί ἡ συμπλήρωση τριάντα χρόνων ἀρχιερατικῆς διακονίας τοῦ Ποιμενάρχου τῆς Μητροπολίτη Νέας Ζηλανδίας κ. Διονυσίου, Ἐξάρχου τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριαρχείου στήν Ἄπω Ἀνατολή καί Νοτιοανατολική Ἀσία. Μέ ἀκατάπαυστο ἐνδιαφέρον παρακολουθεῖ καί κατευθύνει τίς ιεραποστολικές δραστηριότητες τῆς Ἐκκλησίας στίς χώρες εὐθύνης του. Δέν ποτεῖται ἀπό τίς τλαιπωρίες τῶν πλύωρων ἀεροπορικῶν πτήσεων ἀπό Wellington ἕως Κορέα, Ἰνδία, Ἰνδονησία, Σιγκαπούρη, Φιλιππίνες, Ταϋλάνδη, Χόνγκ Κόνγκ, γιά νά ἐπισκεφτεῖ καί τίς πλέον μακρινές ἐνορίες, μέ ἀνυπόφορη ζέση καί ὕγρασία στίς νότιες χώρες καί μέ φοβερό κρύο στήν Κορέα. Κατά τίς τριάντα ποιμαντικές περιόδους του (εἴκοσι στήν Κορέα καί δέκα στίς χώρες τῆς νοτιοανατολικῆς Ἀσίας) χειροτόνησε δεκαέξι Διακόνους καί Ἱερεῖς, κατέθεσε θεμελίους λίθους καί ἐγκαινίασε δεκατρεῖς Ἱερούς Ναούς καί παρεκκλήσια, δύο Ἱερές Μονές, τό Ἱεραποστολικό Κέντρο καί τό Θεολογικό Σεμινάριο στή Σεούλ, Ἐνοριακά Πνευματικά Κέντρα, προή-

δρευσε Ἱερατικῶν Συνάξεων καὶ Διοικητικῶν Συμβουλίων Ἐκκλησιαστικῶν Ὄργανισμῶν καὶ ἐνδιαφέρθηκε γιὰ ἅπειρα ἄλλα. Ἔτσι δημιούργησε τὶς προϋποθέσεις, ὥστε τὸ ἔτος 1997 τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο νὰ ἰδρύσει νέα Ἱερά Μητρόπολη μὲ ἔδρα τὸ Χόνγκ Κόνγκ, στὴν ὁποία περιελήφθησαν οἱ χώρες τῆς νοτιοανατολικῆς Ἀσίας».

Ἐπίσκεψη ἀγάπης σέ οἶκο Εὐηγρίας τῆς Σεούλ

Π.Τ.Ε.: Εἶναι καταπληκτικό τὸ ἔργο πού ἐπίτελεσε ὁ ἀείμνηστος Μητροπολίτης Διονύσιος, ἀλλά ἀσφαλῶς βοηθήθηκε καὶ ἀπὸ ἄλλους.

Σεβ. Πισιδίας: Αὐτὸ ἦταν φυσικό. Τόσον Ἱερεῖς ἀπὸ τὴν Κορέα, ὅσον καὶ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα, καθὼς καὶ λαϊκοί, πολὺ βοηθήσαν ὅλα ἐκεῖνα τὰ χρόνια, γιὰ νὰ ἐδραιωθεῖ ἡ Ὁρθοδοξία στὶς χώρες τῆς Ἄπω Ἀνατολῆς. Εἰδικότερα, γιὰ τὴν ἐνίσχυση τοῦ ὅλου ἔργου, τὸ Οἰκουμενικὸ Πατριαρχεῖο, τὸ ἔτος 1986 ἱδρυσε τὸν Ἱεραποστολικὸ Ὄργανισμό "ORTHODOX EASTERN MISSION", μὲ ἔδρα τὴ Σεούλ, ὁ ὁποῖος εἶχε ἀναγνωριστεῖ ἀπὸ τὶς Κορεατικὲς Ἀρχές. Ὁ Ὄργανισμὸς αὐτός, ἐκτός ἄλλων, ἦταν ἀναγκαῖος γιὰ τὴν κατοχύρωση περιουσιακῶν στοιχείων τῆς Ἐκκλησίας, γιὰ τὴν ἀσφαλῆ οἰκονομική

διαχείριση, καθὼς καὶ τὴν νόμιμη ἀποστολή ἐμβασμάτων στὰ Ἱεραποστολικά Κλιμάκια, γιὰ τὴ μισθοδοσία τῶν ἱερέων, δαπάνες ἀνεγέρσεως ναῶν, ἐκδόσεις ἐκκλησιαστικῶν βιβλίων κ.ἄ. Ὁ Ὄργανισμὸς αὐτός λειτούργησε μέχρι τὸ 1996, πού ἰδρύθηκε ἡ Ἱερά Μητρόπολις Χόνγκ Κόνγκ καὶ Νοτιοανατολικῆς Ἀσίας στὴν ὁποία ὑπήχθησαν, ἐκτός τῆς Κορέας πού ἐγίνε ξεχωριστὴ Μητρόπολη ἀργότερα, ὅλες οἱ νεοσύστατες Ἱεραποστολικὲς Ἐκκλησίες πού ἀναφέραμε.

Π.Τ.Ε.: Τελειώνοντας τὴ γνωριμία μας μὲ κάποια κομμάτια ἀπὸ τὴν ἱστορία τῆς Ὁρθοδοξίας στὴν Ἀσία, τί θὰ θέλατε νὰ προσθέσετε γιὰ τοὺς ἀναγνώστες τοῦ Περιδικοῦ μας;

Σεβ. Πισιδίας: Ὅλοι μας, ἐλπίζω, νὰ καταλάβουμε ἀπὸ τὰ ὅσα ἀναφέρθηκαν ὅτι, ἀπὸ τὴν ἡμέρα τῆς Πεντηκοστῆς μέχρι σήμερα καὶ πάντα, τὸ Ἅγιο Πνεῦμα κατευθύνει τὸ ἔργο τοῦ Εὐαγγελισμοῦ τῶν λαῶν. Καὶ χρησιμοποιεῖ στὸ ἔργο του αὐτὸ τῆς ἐπέκτασης τῆς Ἐκκλησίας, ὄχι μόνον σοφοὺς καὶ χαρισματικούς ἀνθρώπους, ἀλλὰ καὶ ἀπλοὺς σάν τὸν Γέρο Ἀβραάμ

στό Πάλαγκ-Λι.

Δυστυχῶς σήμερα, 2000 χρόνια μετὰ τὸν ἐρχομὸ τοῦ Λυτρωτῆ στὴ γῆ, δισεκατομμύρια ἀκόμη ἀδελφοί μας μένουν ἀλύτρωτοι, κάτω ἀπὸ τὰ δεσμά τοῦ πονηροῦ, στό σκοτάδι τῆς ἄγνοιας τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ. Ἐπομένως, κάθε Ὁρθόδοξος Χριστιανός, πού ἀγαπᾷ τὸν Χριστὸ καὶ τὴν Ἐκκλησία Του καὶ πονάει γιὰ ὅλους αὐτούς πού παραμένουν στὴν ἄγνοια τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ, ἅς κάνει ὅ,τι μπορεῖ γιὰ τὴν ἐνίσχυση τῆς Ἱεραποστολικῆς προσπάθειας πού καταβάλλει ἡ Ἐκκλησία τόσο στὸν τόπο του ὅσο καὶ σέ χώρες μακρινές. Ὅλοι μας μποροῦμε νὰ βοηθήσουμε τὴν Ἱεραποστολή, ὅπως καὶ τὰ πρόσωπα πού ἀναφέραμε, χωρὶς νὰ εἴμαστε οὔτε θεολόγοι οὔτε κληρικοί. Σᾶς εὐχαριστῶ.

ΟΣΙΟΣ ΧΑΡΙΤΩΝ Ο ΟΜΟΛΟΓΗΤΗΣ ΚΑΙ ΙΕΡΑΠΟΣΤΟΛΟΣ

Στίς 28 Σεπτεμβρίου ἡ Ἐκκλησία μας γιορτάζει τή μνήμη τοῦ ὁσίου Χαρίτωνος, πού ἔζησε τόν 3ο - 4ο αἰ. καί καταγόταν ἀπό τό Ἰκόνιο τῆς Λυκαονίας. Ὁ ὁσιος Χαρίτων, πού ἀνδρώθηκε μέσα στήν πνευματική παράδοση τῆς ἁγίας ἰσαποστόλου Θέκλας (βλ. «Πάντα τά

σκληρά. Τόν τέντωσαν καταγῆς, δένοντάς τον ἀπό τά χέρια κι ἀπό τά πόδια, καί ἄρχισαν νά τόν χτυποῦν δυνατά μ' ἕναν βούρδουλα, ὥσπου ὅλο του τό σῶμα ἔγινε μιά πληγή. Ὑστερα τόν ἔριξαν στή φυλακή, ὅπου, μέ τή χάρη τοῦ Θεοῦ, συνήλθε. Ἀργότερα τόν ἔβγα-

Ἔθνη», τ. 108/2008, σελ. 18-19), μετέδωσε τήν πίστη σέ Ἑβραίους καί εἰδωλολάτρες.

Ὅταν ὁ Ρωμαῖος αὐτοκράτορας Αὐρηλιανός (270-275 μ.Χ.) κίνησε διωγμό ἐναντίον τῶν χριστιανῶν, ὁ Χαρίτων, πού ἦταν περιβόητος γιά τήν εὐσέβειά του καί γιά τόν ἱεραποστολικό ζήλο του, συνελήφθη ἀπό τούς εἰδωλολάτρες καί ὁδηγήθηκε στό δικαστήριο, ὅπου, σέ πρόταση τοῦ δικαστή νά θυσιάσει στά εἰδῶλα γιά νά ἀπολαύσει μεγάλες τιμές ἀπό τόν βασιλιά, ἀποκρίθηκε:

– Δέν πρόκειται ποτέ νά ἀρνηθῶ τόν ἀληθινό Θεό καί νά προσκυνήσω τούς δαίμονες, γιατί εἶμαι ἀκόλουθος τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλας, πού σάν ἄλλος ἥλιος λάμπει μέ τίς ἀκτίνες τοῦ μαρτυρίου σέ τούτη τήν πόλη, καί μιμητής τοῦ μεγάλου κήρυκα τῆς εὐσέβειας Παύλου, πού παρὰ κίνησε τή Θέκλα νά ὑπομείνει τό μαρτύριο γιά τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ. Ὅπως ἐκεῖνος, λοιπόν, ἔτσι κι ἐγώ σοῦ λέω σήμερα μπροστά σέ ὅλους: Τί μπορεῖ νά μέ χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ; Τά παθήματα; Οἱ στενοχώριες; Οἱ διωγμοί; Ἡ πείνα; Ἡ γύμνια; Οἱ κίνδυνοι; Ὁ μαρτυρικός θάνατος; Ὅχι! Τίποτα δέν θά μπορέσει νά μέ χωρίσει ἀπό τήν ἀγάπη τοῦ Χριστοῦ.

Ὁ δικαστής κατάλαβε ὅτι μέ τά καλοπάσματα καί μέ τίς ὑποσχέσεις δέν θά τόν λύγιζε. Πρόσταξε, λοιπόν, νά τόν βασανίσουν

λαν για νά τόν βασανίσουν πάλι, κατακαίγοντάς του τό σώμα μέ αναμμένες λαμπάδες. Μά ούτε τώρα τόν έκαναν ν' άρνηθει τήν πίστη του, τήν όποία, άπεναντίας, μέ παρρησία όμολογούσε. Άλυσσοδεμένο τόν έριξαν για δεύτερη φορά στή φυλακή. Καί ένώ εκείνος προσδοκούσε πιά μέ χαρά τήν μαρτυρική του τελείωση, ό αυτοκράτορας Αύρηλιανός πέθανε καί ό διωγμός τών χριστιανών άπροσδόκητα σταμάτησε. Τότε όλοι οί φυλακισμένοι πιστοί έλευθερώθηκαν.

Ό Όσιος, μέ τά στίγματα του Χριστού στό σώμα του, τράβηξε για τήν Παλαιστίνη, έπιθυμώντας νά προσκυνήσει τούς Άγίους Τόπους. Φτάνοντας εκεί όμως, τό 306, έπεσε σέ ένέδρα ληστών, πού τόν χτύπησαν, τόν έδεσαν πισθάγκωνα καί τόν όδήγησαν στό λημέρι τους, σέ μία σπηλιά τής έρήμου Φαράν. Τόν άφησαν δεμένο κι έφυγαν για νά συνεχίσουν τό ληστροικό τους έργο. Στό μεταξύ, μέ θεία παραχώρηση, μία όχιά ξέρασε τό δηλητήριό της στό άγγελιο όπου είχαν οί ληστές τό κρασί τους. Έτσι, μόλις γύρισαν διψασμένοι καί ήπιαν, βρήκαν τόν θάνατο. Τήν ίδια στιγμή ό Όσιος λύθηκε θαυματουργικά. Αφοϋ έθαψε τούς ληστές, διαπίστωσε πώς ό τόπος εκείνος ήταν ήσυχος, κατάλληλος για πνευματική άσκηση. Αποφάσισε, λοιπόν, νά μείνει καί ν' άσκητέψει στή σπηλιά τών ληστών. Από τά κλεμμένα χρήματά τους, πού τώρα βρέθηκαν στα χέρια του, τά περισσότερα τά μοίρασε σέ φτωχούς άνθρώπους καί σέ ήλικιωμένους έρημίτες τής Νεκράς Θάλασσας. Μέ τά υπόλοιπα έφτιαξε στή σπηλιά έναν Ναό του Θεου καί ίδρυσε τήν πρώτη λαύρα τής Παλαιστίνης, πού όνομάστηκε Φαράν ή Φάρος. Έτσι έγινε ό θεμελιωτής ενός νέου τύπου μοναχισμού, άγνωστου ως τότε, του λαυριωτικού, ένώνοντας τούς αναχωρητές, πού ζούσαν σέ διάσπαρτα κελιά, κάτω από κοινή διοίκηση. Τόν ναό τής λαύρας τόν εγκαινίασε τό 330 ό Έπίσκοπος Έεροσολύμων άγιος Μακάριος (314-333 μ.Χ.), ένας από τούς θεοφόρους Πατέρες τής Α΄ Οίκουμενικής Συνόδου.

Ένώ ό όσιος Χαρίτων ήσύχαζε μόνος στή σπηλιά τής Φαράν, ζώντας μέ νηστεία, άγρυ-

πνία καί προσευχή, έγινε γνωστός σ' όλη τήν περιοχή λόγω τών θαυμάτων πού έπιτελούσε καθημερινά. Τά θαύματα αυτά καί ή συνακόλουθη φήμη του όδηγοϋσαν στή λαύρα πλήθη Έβραίων καί ειδωλολατρών, πού άφηναν τήν πίστη τους, κατηχούνταν καί δέχονταν τό άγιο Βάπτισμα. Πολλοί, μάλιστα, θαυμάζοντας τούς άγώνες καί τίς άρετές του, έντάσσονταν στή μοναχική πολιτεία υπό τήν πνευματική του χειραγώγηση. «Ήταν ό μακάριος», αναφέρει τό συναξάρι του, «πολύ έλεήμων στους φτωχούς, συγχωρητικός στους φταίχτες, φιλόξενος σαν τόν Άβραάμ, άγαθός, πράος, άπλός, άκακος σαν παιδί, ειρηνικός, καταδεκτικός, εύκολο-πλησίαστος, διδακτικός, πλούσιος σέ λόγο καί σοφία, γι' αυτό γέμιζε μέ εύφροσύνη τίς καρδιές τών ακροατών του. Καθημερινά έτρεχαν οί λαοί κοντά του, για ν' άκούσουν τή σωτήρια διδασκαλία του, καί από τό πλήθος τών ανθρώπων, πού συνάζονταν εκεί, ή έρημος είχε γίνει σαν πολιτεία».

Βλέποντας, όμως, πώς ή συνεχής έπαφή του μέ τόν κόσμο ήταν επικίνδυνη, καθώς ή δόξα τών ανθρώπων μπορούσε νά σκορπίσει τίς άρετές πού μέ τόσους άγώνες είχε άποκτήσει, ό Όσιος αποφάσισε νά πάει σ' άλλον τόπο. Αφησε, λοιπόν, στή θέση του τόν πίο ένάρετο από τούς μαθητές του, για νά καθοδηγεί πνευματικά τήν αδελφότητα τής Φαράν, καί αναχώρησε.

Έπειτα από πορεία μιås όλόκληρης ήμέρας, έφτασε στό Σαραντάριο όρος. Βρίσκοντας μιάν έρημη σπηλιά, έγκαταστάθηκε εκεί καί για πολύν καιρό έμεινε κρυμμένος από τούς άνθρώπους, άφοσιωμένος στήν προσευχή, τρώγοντας μόνο άγρια χόρτα. Ό Θεός, όμως, θέλησε νά τόν χρησιμοποιήσει για τόν εύαγγελισμό τής περιοχής καί τόν φανέρωσε στον κόσμο. Οί άνθρωποι άρχισαν νά καταφάνουν στή σπηλιά του, για ν' άπολαύσουν τά εύεργετήματα πού χορηγοϋσε ό Κύριος μέ τά χέρια καί τά χείλη του δούλου Του. Πολλοί, μάλιστα, όπως καί στή Φαράν, θαυμάζοντας τήν ισάγγελη βιοτή του, αποφάσισαν νά τόν μιμηθούν. Έφτιαχναν άσκητικές καλύβες εκεί κοντά καί γίνονταν μαθητές του. Έτσι ιδρύθηκε δεύτε-

ρη λαύρα, πού από τήν όνομασία του τόπου ἔμεινε γνωστή ως λαύρα του Δούκα. Τό πλήθος τῶν ἀνθρώπων, ὅμως, ἀνάγκασε τόν Ὅσιο νά φύγει κι ἀπό ἴδω, ἀφοῦ ἄφησε πάλι ἕναν ἄξιο διάδοχο.

Ἀναζητώντας ἔρημο τόπο πρός τά νότια, κατέφυγε στίς σπηλιές τῆς Θεκωέ. «Τί νά οἰκονομοῦσε, ἄραγε, ὁ Σωτήρας του κόσμου μ' αὐτές τίς ἀτέλειωτες μετακινήσεις του Χαρίτωνα;», ἀναρωτιέται ὁ ἱερός Συναξαριστής. Καί ἀπαντᾷ ὁ ἴδιος: «Μά, βέβαια, ἀπό τή μιά νά φανερώνει τόν ἴδιο στούς ἀνθρώπους σάν φάρο φωτεινό, κι ἀπό τήν ἄλλη νά ὁδηγεῖ στή λύτρωση ἐκείνους πού τόν γνώριζαν καί τόν συνναστρέφονταν. Καί δέν ἦταν λίγοι ἀνάμεσά τους οἱ εἰδωλολάτρες». Καί στή Θεκωέ, λοιπόν, δέν ἄργησαν νά τόν ἀνακαλύψουν οἱ ἄνθρωποι, πού ἄρχισαν νά καταφθάνουν καί νά γίνονται μοναχοί. Ἔτσι ἰδρύθηκε ἐκεῖ καί τρίτη λαύρα, ἡ ὁποία συριακά ὀνομάστηκε Σουκά.

Τά πλήθη τῶν νέων μαθητῶν καί τῶν εἰδωλολατρῶν, πού ἔρχονταν γιά νά γευθοῦν τό γλυκό μέλι τῶν λόγων του, ἀνάγκασαν τόν Χα-

ρίτωνα ν' ἀποσυρθεῖ γι' ἄλλη μιά φορά σ' ἕνα κοντινό βουνό, πάνω σέ βράχια ἀπόκρημνα καί ἀπρόσιτα. Κατοίκησε σέ μιά σπηλιά, πού οἱ βοσκοί τῆς περιοχῆς τήν ὀνόμαζαν «κρεμαστή», ἐπειδή, λόγω του μεγάλου ὕψους της ἀπό τό ἔδαφος, μόνο μέ σχοινένια σκάλα μπορούσε κανείς νά τή ζυγώσει. Ἐκεῖ πέρασε τά τελευταία του χρόνια ὁ γενναῖος ἀθλητής τῆς ἀρετῆς.

Ὅταν του ἀποκαλύφθηκε ἀπό τόν Κύριο ἡ ἡμέρα τῆς ἐκδημίας του, πῆγε στή Φαράν καί κάλεσε ὅλους τούς μοναχοῦς τῶν λαυρῶν πού εἶχε ἰδρύσει, γιά νά τούς ἀποχαιρετήσῃ καί νά τούς δώσει τίς τελευταίες του συμβουλές. Τούς σύστησε νά μὴν ξεχνοῦν ποτέ πώς ὁ πῶ ἀσφαλῆς δρόμος τῆς ἐνώσεως μέ τόν Θεό εἶναι ἡ ἄσκηση πού συνοδεύεται ἀπό ταπείνωση καί ἀγάπη. Τέλος, ἀφοῦ τούς εὐλόγησε, παρέδωσε εἰρηνικά τή μακάρια ψυχὴ του στούς ἁγίους ἀγγέλους.

Μ.Σ.Π.

Διάλογος μέ ἕνα παιδί στήν Ἀφρική

Παιδί: Μπορῶ νά φάω αὐτή τήν καραμέλα;

Ἱεραπόστολος: Αὐτή κι ὅσες ἀκόμα θές!

Παιδί: Μά γιατί μᾶς τίς προσφέρεται;

Ἱεραπόστολος: Γιατί σᾶς ἀγαπῶ!

Παιδί: Ὅλους;

Ἱεραπόστολος: Ἄν καί δύσκολο, νάι, ὅλους!

Παιδί: Μά πῶς γίνεται;

Ἱεραπόστολος: Εὐκόλα, ἀγαπᾶς τόν Χριστό καί γιά τό χατίρι του ὅλους.

Τό δύσκολο καί ἀφύσικο εἶναι νά μὴν ἀγαπᾶς.

Ἑρώτηση:

Πόσος πρέπει νά εἶναι ὁ χρόνος κατηχήσεως ἑνός προσερχομένου στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία;

Ἀπάντηση:

Στά δύο προηγούμενα τεύχη τοῦ περιοδικού μας «Πάντα τά Ἔθνη» καί στή στήλη «Νομοκανονικά» κάναμε λόγο γιά διακοπή ἢ συντόμευση τοῦ χρόνου κατηχήσεως ἑνός πού προσέρχεται στήν Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία κατόπιν τῆς ἀκροάσεως ὁμιλίας ἑνός ἱεραποστόλου ἢ ἀσφαλῶς καί τῆς ἀναγνώσεως ἑνός χριστιανικοῦ βιβλίου, καί ἰδίως τῆς θεόπνευστης Ἀγίας Γραφῆς, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ καί τή βάση τῆς κατηχήσεως. Καί εἶπαμε ὅτι αὐτή ἡ διακοπή ἔγινε λόγω μεσολαβήσεως κάποιου ἔκτακτου γεγονότος, κάποιας ἄδολης συγκυρίας, ἢ κάποιας θεοσημείας.

Ἀλλά ἐδῶ προβάλλει τό δικαιολογημένο ἐρώτημα· πόσος πρέπει νά εἶναι ὁ χρόνος τῆς κατηχήσεως; Γενικῶς ἡ ἀπάντηση εἶναι ὅτι αὐτό ἐξαρτᾶται ἀπό διάφορους παράγοντες. Καί τοῦτο, γιατί κανόνας Οἰκουμενικῆς Συνόδου πού νά ὀρίζει συγκεκριμένο χρόνο ἢ διάρκεια κατηχήσεως δέν ὑπάρχει. Μόνο ἔχουμε τόν β' καν. τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὁ ὁποῖος σχετικά μέ τό θέμα αὐτό γενικῶς ἀποδοκιμάζει τό «ὀλίγω χρόνω κατηχηθέντας» καί προσθέτει καί προϋποθέτει τό «καί χρόνου δεῖ (= πρέπει) τῷ κατηχουμένῳ», προκειμένου ἰδίως νά γίνε κληρικός.

Βεβαίως ἐκτός αὐτοῦ τοῦ κανόνα ἔχουμε καί ἀποφάσεις τοπικῶν Συνόδων, ὑποδείξεις Πατέρων ἀκόμη καί βασιλική «Νεαρά», οἱ ὁποῖες ὅμως ποικίλουν ὡς πρός τόν χρόνο τῆς κατηχήσεως ἀπό ἡμέρες ἢ μήνες μέχρι καί δύο-τρία χρόνια ἀναλόγως τῆς περιπτώσεως καί τῶν περιστάσεων. Περί αὐτῶν μπο-

ρεῖ ὁ ἐνδιαφερόμενος νά ἀνατρέξει γιά περισσότερες λεπτομέρειες στήν ὑποσ. 1, τήν ὁποία παραθέτει ὁ ἅγιος Νικόδημος ὁ Ἁγιορείτης στό «Πηδάλιον» σχολιάζοντας τόν ἀνωτέρω κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου καί παραπέμποντας σχετικῶς.

Αὐτή ἡ διαφοροποίηση εἶναι εὐνόητη καί δικαιολογημένη, ὅπως καί ἡ γενικότητα τοῦ β' κανόνα τῆς Α' Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Καί τοῦτο γιατί ἐκτός ἀπό τήν κάθε περίπτωση καί τίς γενικότερες περιστάσεις ἢ καταστάσεις κατά κύριο λόγο ὀφείλεται καί σέ δύο σπουδαίους παράγοντες: Στή διδακτικότητα τοῦ κατηχητοῦ καί στή δεκτικότητα τοῦ κατηχουμένου.

Ὁ ἀπόστολος Παῦλος γράφει στόν Τιμόθεο ὅτι ὁ ἀρμόδιος ἐπίσκοπος ἐκτός τῶν ἄλλων προσόντων - ἰδιοτήτων πρέπει νά εἶναι καί «διδακτικός» (Α' Τιμ. 3,2 καί Β' Τιμ. 2,24). Νά ἔχει συγκροτημένο λόγο, περιεκτικό καί σαφῆ, καί ἐπιπλέον μεταδοτικότητα συνδυαζόμενη μέ μεθοδικότητα. Τό ἴδιο καί οἱ ἐντεταλμένοι στήν κατήχηση κληρικοί καί λαϊκοί. Ἡ δέ δεκτικότητα τοῦ κατηχουμένου ἔγκειται στήν πνευματική του συγκρότηση, στήν ψυχική του διάθεση καί στήν σωματική του κατάσταση, μέ ἕνα λόγο ἂν ἀποτελεῖ «γῆ ἀγαθή», ὅπου ὁ σπόρος τοῦ Εὐαγγελίου θά εὐδοκιμήσει καί θά φέρει καρπὸν γρηγορότερα ἢ βραδύτερα (Πρβλ. Λουκ. 8,8).

Παν. Ἱ. Μπούμης

Ἐγκαίνια Ναοῦ καί Χειροτονία στήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας

Τήν Κυριακή 1η Νοεμβρίου πραγματοποιήθηκαν τά Ἐγκαίνια τοῦ νεόδμητου Ἱεροῦ Ναοῦ τοῦ Εὐαγγελισμοῦ στήν κωμόπολη τῆς Μπιλόμπα στήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας.

Ὁ Σεβασμιώτατος κ. Θεοδόσιος μέ ἱεραποστολική ομάδα, ξεκίνησε ἀπό τό πρωί τοῦ Σαββάτου, προκειμένου νά βρίσκονται ἔγκαιρα στήν Μπιλόμπα, ὥστε νά τελέσουν καί τόν Ἑσπερινό τῶν Ἐγκαινίων.

Ὁ δρόμος ἦταν τραχύς καί δύσκολος, ἀλλά παρά τίς περιπέτειες τό ἀπόγευμα τοῦ Σαββάτου ἔγινε ἡ ὑποδοχή τῶν ἱερῶν Λειψάνων καί ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἑσπερινοῦ.

Τό πρωί τῆς Κυριακῆς ὁ Μητροπολίτης τέλεσε τά Ἐγκαίνια τοῦ Ἱεροῦ Ναοῦ σκορπίζοντας χαρά στούς πιστούς τοῦ τόπου.

Προέβη, ἐπίσης, στήν εἰς Πρεσβύτερον χειροτονία τοῦ Διακόνου π. Ἰωσήφ, πτυχιούχου τοῦ Ὁρθοδόξου Πανεπιστημίου τῆς Κινσάσας.

Ὁ π. Ἰωσήφ κατάγεται ἀπό τήν συγκεκριμένη ἐνορία καί γιά τόν λόγο αὐτό χειροτονήθηκε ἐκεῖ ἀπό τόν Σεβασμιώτατο προκαλώντας τόν ἐνθουσιασμό καί τήν χαρά τῶν συμπατριωτῶν του.

Ὁ Σεβασμιώτατος στήν ὁμιλία του μετέφερε τίς εὐχές καί τίς εὐλογίες τοῦ Μακαριωτάτου Πατριάρχου Ἀλεξανδρείας καί πάσης Ἀφρικής κ. Θεοδώρου Β΄, ἐνῶ δέν παρέλειψε τίς ἀπαραίτητες πατρικές νουθεσίες πρὸς τούς ἐνορίτες.

Δόξα τῷ Θεῷ, ὁ νέος Ναός θά ἀποτελέσει τό κέντρο τῆς ἐνοριακῆς ζωῆς, στό ὁποῖο θά τελεῖται ὅλο τό ἁγιαστικό ἔργο τῆς Ἐκκλησίας μας.

Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας

«τῶν δέ μαθητῶν καθῶς ἠὺπορεῖτό τις, ὤρισαν ἕκαστος αὐτῶν εἰς διακονίαν πέμψαι τοῖς... ἀδελφοῖς»

(Πράξ. ια' 29)

Ἀπό 01-07-2020 ἕως 30-09-2020 προσεφέρθηκαν στό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τά παρακάτω χρηματικά ποσά γιά τό ἱεραποστολικό ἔργο ἀπό τοὺς:

Ἄβραμίδη Ἀλέξανδρο 50
• Ἀγγελίνα Παναγιώτη 150
• Ἀλελφότης «Εὐνίκη» 500
• Ἀθανασοπούλου Παναγιώτα 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2169) 20 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2184) 200 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2237) 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2004) 90 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2005) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2166) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2151) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2146) 99 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2619) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2145) 1 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2622) 50 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2012) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2557) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2551) 3 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2550) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2548) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2530) 20 • Ἀνώνυμο (Α.Α. 2008) 90 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2621) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2549) 40 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε.

2144, 2168) 240 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2178) 150 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 3058) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2185) 10 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2148) 50 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2298) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2294, 2560, 2607) 60 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2158, 2159) 100 • Ἀνώνυμο (Γ.Ε. 2537) 100 • Ἀποστόλου Ἀθηνᾶ 300 • Ἀσφή Ἐλένη 30 • Βασιλειάδη Κων/νο 50 • Βασιλοπούλου Σοφία 120 • Γανωτή Κων/νο 50 • Γερομόσχου Ἐλένη 10 • Γεωργιάδη Παναγιώτη 40 • Γεωργοτᾶ Σπουριδοῦλα 50 • Γιαννοπούλου Παναγιώτα 30 • Γρηγορίου Ἰάσονα 50 • Δασκάλου Στυλιανή 20 • Δεληγιώργη Κων/νο 60 • Δελλῆ Νικόλαο 40 • Δημητρίου Νίκη 20 • Διαμαντόπουλο Θεόδωρο 30 • Δρακουλάκη Μενέλαο 100 • Ἐγγλέζου Φιλία 35 • Εὐθυμίου Οὐρανία 20 • Ζαρκαδοῦλα Ἰωάννη 200 • Ζέρβα Ν. Δημ. 50 • Ζωλιανάκη Ἐλένη 70 • Ζωχιοῦ Δέσποινα 100 • Ἰσυχαστήριο «Οἱ

ΑΓ. ΘΕΟΔΩΡΟΙ» 60 • Θερμό Δημήτριο 300 • Θηρεσία 20 • Ἰωάννου Χρήστο 100 • Καπιδάκη Μαριλλένα 1.000 • Καρακατσάνη Ἀθηνᾶ 20 • Καρβέλα Παναγιώτη 100 • Καρυώτου Χαρίκλεια 50 • Κιούση Παρασκευή 20 • Κοκκινόφτα Κωστή 10 • Κορρέ Παναγιώτη 20 • Κορωναίου Εἰρήνη 5.000 • Κουπαράνη Στέργιο 17 • Κούστα Νικόλαο 100 • Κουτουμᾶνο Δημήτριο 100 • Κουτσογιάννη Δήμητρα 120 • Κρίτσα Σταυρούλα 100 • Κυριακίδη Εὐάγγελο 150 • Κωνσταντοπούλου Βούλα 60 • Λουβῆ Μάχη 50 • Λυμπέρη Δημήτριο 247,50 • Μακροπούλου Ἐλένη 200 • Μανθόπουλο Κων/νο 1.000 • Μάνου 50 • Μαυρῆ Ἄννα 40 • Μορφωνιό Κων/νο 50 • Μπάου Εὐγενία 30 • Μπόζο Ἰωάννη 50 • Μπόζου Σεβαστή 200 • Μπουζάνη Σοφία 25 • Νάτση Χρήστο 30 • Νικολαΐδη Θεόφιλο 150 • Νικολετόπουλο Διομήδη 100 •

Προετοιμασία και διανομή σουσιτίου τῆς Ὁρθόδοξης Ἐκκλησίας στήν Καλκούτα

- Νικολετόπουλο Στέργιο 50 • Πλαγιώτη Σοφία 22 • Τζουανάκη Εὐσέβεια 20 •
 • Ντιώνια Φωτεινή 40 • Πάνου Κυπριανό 50 • Παπαδάκη Σπυρίδωνα 50 •
 Πλουμίδη Γεώργιο 40 • Τριανταφυλλάκη Γεώργιο 10 • Τσαλάγκα Μαρία 20 •
 Πουλάκη Μαρία 20 • Πρυμικήρη Σταῦρο 20 • Σαββίδη Τσαμαρδοῦ Τρισεύγενη 15 •
 Παναγιώτη 350 • Σήμου Ἐμμανουήλ 90 • Πάτση Παναγιώτη 100 • Παχιοῦ Ἰωάννη 30 •
 Ἄναστασία 50 • Σταθόπουλο Γεώργιο 100 • Σταματόπουλο Ἰωάννη 60 • Σταυρίδη Νικόλαο 20 •
 Ἄναστασία 15 • Χρυσό Μιχ. Παῦλο 500 • Ψαρουδάκη Παναγιώτα 50 •
 Παναγιωτοπούλου Εὐαγγελία 30 • Περισοράτη Κων/νο 100 • Σταυρόπουλο Ἰ. καί συνεργάτες
 300 • Σωτηρόπουλο Φώτη 60 • Σωτηροπούλου Εὐθαλία 10 • Τάσιου Ἀθηνᾶ 50 •

Ἐπιμέλεια: Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Ἀσπάζεται ὑμᾶς ἡ ἐν Καμερούν παροικοῦσα Ἐκλογάς † Ὁ Καμερούν Γρηγόριος	2
Ἡ ἴδρυση χριστιανικῶν Ἐκκλησιῶν σέ ποικίλα πολιτισμικά περιβάλλοντα. Τρόποι μετάδοσης τοῦ μηνύματος τοῦ Εὐαγγελίου στήν Ὁρθόδοξη θεολογική παράδοση καί τό ἔργο τοῦ Ἀρχιεπισκόπου Ἀλβανίας Ἀναστασίου Νικόλαος Τσιρέβελος	3
Ἐγκαίνια νέου σχολείου στό Kiskote Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κατάγκας	11
Ἀρχιμανδρίτης Χρυσόστομος Παπασαραντόπουλος Ὁ φλογερός Ἱεραπόστολος † ὁ Κινσάσας Νικηφόρος	12
Ἐπίδοση πυχίων στούς ἀπόφοιτους τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς «Ἅγιος Ἀθανάσιος ὁ Ἀθωνίτης» Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κινσάσας	14
Ἡ ἀνατολή τῆς Ὁρθοδοξίας τήν Ἄπω Ἀνατολή	16
Ὁσιος Χαρίτων ὁ Ὁμολογητής καί Ἱεραπόστολος Μ.Σ.Π.	24
Διάλογος μέ ἓνα παιδί στήν Ἀφρική	26
Νομοκανονικά Παναγιώτης Ἰ. Μπούμης	27
Ἐγκαίνια Ναοῦ καί χειροτονία στήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας Ἀπό τήν Ἱερά Μητρόπολη Κανάγκας	28
Δωρητές Εὐάγγελος Δ. Ζουρδούμης	29

Ἐξώφυλλο - Ὁπισθόφυλλο: Ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγιασμοῦ
στόν Ἱερό Ναό τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου
τοῦ Ὁρφανοτροφείου θηλέων στό Bakeswar τῶν Ἰνδιῶν.

Πάντα τὰ ἔθνη

ΒΡΑΒΕΙΟ ΑΚΑΔΗΜΙΑΣ ΑΘΗΝΩΝ

Ἔτος ΛΘ', τεῦχος 156, Ὀκτ. - Νοέμ. - Δεκ. 2020
Τριμηνιαῖο ἱεραποστολικό περιοδικό
ΚΩΔΙΚΟΣ 3536

* Πληροφορεῖ μέ τρόπο υπεύθυνο γιά τίς ὀρθόδοξες ἱεραποστολικές προσπάθειες ἀνά τόν κόσμο.

* Ἐνημερώνει πάνω στήν πολύμορφη πραγματικότητα τοῦ κόσμου, πού περιλαμβάνει τόσα ἔθνη μέ ποικίλα προβλήματα καί χαρίσματα.

Ἰδιοκτῆτης: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος - Ἰωάννου Γενναδίου 14 - Αθήνα 115 21.

Ἐκδότης - Διευθυντής: Ὁ Μητροπολίτης Φαναρίου κ. Ἀγαθάγγελος, Γενικός Διευθυντής τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἰασιῶν 1, 11521 Αθήνα.

Ἰδρυτής: Ὁ Αρχιεπίσκοπος Τυράνων καί πάσης Ἀλβανίας κ. Ἀναστάσιος. Διετέλεσε Διευθυντής κατά τά ἔτη 1981-1992.

Υπεύθυνος ὕλης: Εὐάγγελος Ν. Μαρινόπουλος.

Σύνταξη - Ἐπιμέλεια ἐκδόσεως: Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας.

Καλλιτεχνική ἐπιμέλεια: Τμήμα Φωτοστοιχειοθεσίας τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος.

Ἐπιστολές - Ἐμβάσματα: «ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ» Ἀποστολική Διακονία, Ἰω. Γενναδίου 14 - Αθήνα 115 21 - Τηλ. 210-7272.315-316. Fax: 210-7272.310.

Συνδρομή γιά 1 χρόνο:

Ἐσωτερικοῦ	€ 5
Κύπρου	€ 12
Εὐρώπης	€ 12
Λοιπές χώρες	€ 14
Γιά τούς φοιτητές καί μαθητές:	€ 2,50
Τιμή τεύχους	€ 1,25

* Τό ποσόν τῆς συνδρομῆς ἔχει συμβολικό χαρακτήρα. Δέν ἀποσκοπεῖ μόνο στήν κάλυψη τῶν ἐξόδων ἐκδόσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἀλλά καί στή διαμόρφωση υπεύθυνης ἱεραποστολικῆς συνειδήσεως. Γίνονται δεκτές προαιρετικές προσφορές γιά τήν ἐκδόση τοῦ περιοδικοῦ. Ἀριθμός Λογαριασμοῦ Ἐθνικῆς Τραπεζῆς: 146/558074-94. Παρακαλοῦμε θερμά, μετά ἀπό οποιαδήποτε κατάθεση, νά ἐπικοινωνεῖτε πάντοτε μέ τό Γραφεῖο Ἐξωτερικῆς Ἱεραποστολῆς.

Προϊστάμενος Τυπογραφείου: Χρῆστος Κωβαῖος.
Διεύθυνση: Πρωτομαγιάς 3 - 14568 Κρυονερί Ἀττικῆς

ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ (All Nations)

Year 39, No 156, Oct.-Nov.-Dec. 2020

The aims of the quarterly magazine "Panta ta Ethni" are:

* To provide information in a responsible way on Orthodox missionary efforts throughout the world.

* To arouse awareness of the multiform reality of the modern world.

Publisher: Bishop of Phanarion Agathangelos, General Director of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Founder: Archbishop of Tirana and all Albania Anastasios Yannoulatos. He was editor during 1981-1992.

Editorial Board: Foreign Mission Office of Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

Letters-Remittances: "ΠΑΝΤΑ ΤΑ ΕΘΝΗ" (All Nations)

Apostoliki Diakonia, 14, Io. Gennadiou St. — 115 21

Athens — GREECE. Tel. ++3210.7272.315-316.

Subscription for 1 year:

Greece	€ 5
Cyprus	€ 12
Europe	€ 12
Other countries	€ 14

Printed: By Apostoliki Diakonia of the Church of Greece.

ΕΛΛΗΝΟΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
179 19999
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΑΡΧΑΙΟΛΟΓΙΑ
5

ΕΝΤΥΠΟ ΚΑΛΗΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1/2007 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 9536

